

ISSN : 2465-5465 (Print)

ISSN : 2730-4213 (Online)

วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง
Buddhism in Mekong Region

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2563 Vol.3 No.2 July - December 2020

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มน้ำโขง Buddhism in Mekong Region

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2563 Vol.3 No.2 July-December 2020

ISSN : 2465-5465 (Print), ISSN : 2730-4216 (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ที่ปรึกษา

พระธรรมดิลก	ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 9 (ธ)
พระเทพพุทธิมุนี	เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น (ธ)
พระราชูปถัมภ์โกศล, ผศ.ดร	อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหามหพันธ์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ
พระมหาวิศกดิ์ ชาตสุโก	ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตอีสาน
พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, ผศ.ดร	ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน
นายเอกชาติรี สุขแสน	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระครูปลัด สุรวุฒิ จนุทรมโม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิรุธ วิโรจน์, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาชัชวาลย์ ฐิตคุโณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ขวัญใจ แก้วแสง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นายก้องพิพัฒน์ กองคำ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ,ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ,ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย ผศ.ดร.วราพร เอราวรรณ รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รองเลขาธิการ ก.ค.ศ. สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร. พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, ผศ.ดร. พระมหามหามินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร. พระมหาสมบัติ คุณเสโก, ดร. ศ.ดร.ประยงค์ แสนบูราน รศ.ดร.ไพโรจน์ บัวสุข รศ.ดร.วิโรจน์ สารรัตน์ ผศ.ดร.สิทธิพร เกษจ้อย ผศ.ดร.บัญชา เกียรติจรุงพันธ์ ผศ.ดร.วิบูล ทาชา ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ ดร.อภิชาติ เหมือนไธสง ผศ.ศักดิ์พงษ์ โสภางร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายคอมพิวเตอร์และการพิมพ์

นางสาวอรรวรรณ แก้วมาตย์

นางสาวพิกุลทอง อ่อนระสูง

สมาชิกสัมพันธ์

นายสุรศักดิ์ อุดเมืองเพี้ย

นายจ่านงค์ นามมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ และบทความวิจัยทางพระพุทธศาสนา ปรัชญา สังคมศาสตร์ การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม

2. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ และงานวิจัยพระนักเผยแผ่เขตลุ่มแม่น้ำโขงเป็นเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้พระพุทธศาสนา

3. เพื่อเป็นเวทีเสนอผลงานบทความวิชาการและบทความวิจัยของนักวิชาการในมหาวิทยาลัยและบุคคลที่จะให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แก่ปัญหาสังคม โดยอาศัยหลักพุทธธรรม

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขงปีนี้ เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ซึ่งมีนักวิจัยและผู้สนใจในการเขียนบทความได้นำบทความเกี่ยวกับการศึกษาศาสนา วัฒนธรรม มาตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่งานวิชาการให้นักการศึกษาได้มาศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำไปต่อยอดของการพัฒนาและการค้นคว้าในด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา สังคมศาสตร์ การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม

บทความวิชาการที่ได้ตีพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นอย่างดี อีกทั้งหนังสือฉบับนี้ยังได้ทำมอบให้กับผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพพระนักเผยแผ่เขตลุ่มน้ำโขง ไทย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม จีน อินโดนีเซีย และศรีลังกา

จึงขอความอนุเคราะห์ท่านผู้ที่ส่งบทความมาตีพิมพ์และเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ศึกษางานวิชาการในครั้งนี้ด้วย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านที่สนใจและได้เขียนบทความวิจัยหรือบทความจะได้ร่วมสร้างพลังแห่งการศึกษาให้กับผู้ที่สนใจอย่างแท้จริง

จึงขออนุโมทนาบุญมาในโอกาสนี้

บรรณาธิการ

สารบัญ

Social Supports in Solving Marital Problems for Buddhist Couples Trần Phòng.....	1
Buddhist education and propagation in Lao PDR. Sombath Somepanno.....	13
Mekong Routes and Its Role to Vietnamese Buddhism Ven. Dr. Thich Nguyen Dat.....	24
ความเท่าเทียมกันของการเผยแผ่หลักเบญจศีล-เบญจธรรมในลุ่มแม่น้ำโขง พระครูปริยัติสารโสภิต และคณะ.....	32
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21 พระณัฐวุฒิ พันทะลี.....	44
ความเข้าใจเรื่องอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา ชนาธิป ศรีโท.....	56
คำแนะนำสำหรับผู้ประสงค์ส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง.....	70
รูปแบบการจัดพิมพ์บทความ.....	73

Social Supports in Solving Marital Problems for Buddhist Couples

Trần Phòng

¹Deputy Head, Department of Education
Vietnam Buddhist University in Hue

Ph.D. Researcher, Vietnam National University, Hanoi

Corresponding Author, E-mail: nguyendatkimdai@gmail.com

Abstract

This study aims to investigate social supports in solving marital difficulties for Buddhist couples. The present research has been done on 150 lay Buddhists in Hue. The results show that 97.3% of them put a stress on the importance of marital happiness and 2.7% of the rest did not in such a way that marital happiness was nothing to talk about. Overall, the level of difficulty in the marital life of Buddhist couples was not high (average = 1.38). Of social supports in solving marital problems for lay Buddhist, help from Buddhist temples were chosen with a higher rate.

Keywords: social supports; lay Buddhists, happy couples, marital problem.

1. Introduction

The more modern society is, the faster the pace of life is. The development of material civilization and scientific technology gives better living conditions to human beings on the one hand, but it also results in socially -unwanted problems for the quality of life, family well-being and marital happiness. According to an inquiry done from 2011 to 2015, there were 157,859 cases of domestic violence in Viet Nam, victims were women (from 16-59 years), accounting for 117,206 cases (74.24%), 17,586 cases were children (11.14%) and 14,017 elderly cases (8.91 %) (National Research on the Family Protection for Women, 2015) [1]. According to the results of the General Statistics Office, there were in the whole country 18,308 divorces in 2013, 19,960 divorces in 2014, and 24,101 divorces in 2015 (General Statistics Office 2016). The four main causes of divorce were identified to be: lifestyle conflict (27.9%), economic problem (13%),

domestic violence (6.7%) [1;9]. Of the values that people try to find, build and preserve, happiness is the aspiration of many. To lead a happy life is everyone's dream. However, the meaning of happiness depends on the level of cognition or life outlook of each individual, so it has different standards. There may be different angles of view, happiness is generally of two categories: material happiness from experience and sense pleasures, such as money, beauty, fame and comfort. and mental happiness, such as joy and peace (Thich Minh Chau, 2010) [2]. Happiness in general and family happiness in particular are the highest purpose of living standard that all of people wish to reach. Marital happiness is very important for all couples. So far, there have been in Vietnam many studies and researches done on marital life, but most of them have been done with regard to students, workers and officials only, this means that not much have related to groups of religious people like lay Buddhists. In addition, those studies have mainly focused on the different levels, expressions and causes of marital problem, and very little attention has been paid to the way of how to deal with. Consequently, the ever- proposed measures have some- how been inadequate and of course, not so helpful to the objects.

Buddhists are those who follow Buddhist Teachings, living and working in accordance with Buddhist standards, of course, not all, and at a certain level. Such a way of life is believed to help them promote their inherent capacity to adapt and cope with life problems. This positive point is nothing doubtful as having been proven in practice. Buddhists feel they happily live in the "grace" of their Buddha Besides, there are still Buddhists, especially young ones, who have little experience of Life. They cannot themselves solve their problems thoroughly in such a way balance their life. These groups of people are at risk when encountering some certain problems, especially marital problems, in life. They do need practical help from society, However, in Vietnam and even in the world, this kind of question has not yet been taken into consideration at a proper dimension. So, it is hopeful that the present research would be given more attention.

2. The Objects And Research Meth- odology

The object of study:

The objects are 150 Buddhists (78 men and 72 women) at the aged of 18 to 25 in Hue city, Thua Thien Hue province. They are students, employees and workers. Most of them are local people and a few from other provinces came to join the Buddhist families.

Research methodology

Research method is questionnaire survey. Based on discussions with experts and reference to the published researches. The questionnaire consists of 4 parts:

- Firstly: study, find out and collect some general information on the study subjects such as name, age, sex, occupation, education level... - Secondly: learn some of the difficulties that ordinary Buddhists face in their happiness. Including 19 items, mentioned several difficulties affecting the happiness. The results are calculated based on the score of 3-2-1-0 corresponding to the "very often - often - sometimes -never". - Thirdly, it consists of 14 sections, aiming to find out the social support to help solve the difficulties in the happiness of the Buddhists. If selected: 1 point, if not: 0 points. - Finally, aiming to examine the Buddhist view of the effectiveness of social support. The results are calculated accord- Table 3.1: Self-Assessment Surveying to the scores of 3-2-1-0 corresponding to the levels "very effective - quite effective - ineffective completely ineffective".

In addition, the study will also use a variety of methods such as interviews, observations, product research.

Data were analyzed using SPSS16.0 software.

3. Research results

Difficulties in the happiness of the Buddhist couples

3.1 The level of self-assessment of the Buddhist followers

3.1.1 Using the frequency analysis in SPSS 16.0, we obtained the number and percentage of Buddhists in Hue city at four levels of happiness as shown in Table 3.1

able 3.1: Self-Assessment Survey

level	General 150		
	Quantity	Percentage %	Rank
Very important	125	83,3	1
Important	21	14	2
Normal	4	2,7	3
Not important	0	0	4

Table 3.1 show that, as a whole, up to 97.3% of Buddhists believe that the happiness of the couple is very important. Only 2.7% of the Buddhists think that happiness is at a normal level. There are no Buddhists who value the happiness of the couple as unimportant. This is an encouraging fact, since most Buddhists are aware of the importance of a happy couple.

3.1.2 The difficulties in the happiness of the Buddhists.

Overall, the level of difficulty in the happiness of the Buddhist couple is not high (average 1.38). The hierarchy of difficulty levels in the happiness of a Buddhist is "hard at work" (GPA = 1.49), "For a mate" (GPA = 1, 37), "Difficulties in Relations with Parents" (GPA = 1.33), "Difficulties in Sibling Relationships" (1.32).

In each group there are certain differences. In the difficult group in the relationship with the parents, the factor "I find it is difficult to talk to my parents", the GPA is higher than other. In family life, children always said that "parents who are not the least understood", because in their minds they always think that their children are small and still not mature yet. On the other hand, adults often have a habit of always making their

notion to apply to their children. Everything is not right to make decision, all are the parent set. Mr. NVM shared "My wife and I live with our parents, so everything must follow the arrangement of them. There have been many suggestions but still cannot replace that way. We really want to confide anything but everything seems difficult, so the distance on further".

These distances impede the tradition of parents and children. In addition, with the influence of the old lifestyle of the Hue, between parents and children have specific standards, so closeness, fun, sharing have certain limits.

For the difficult group of subline relationship, "In family cannot share or confide in brothers in the family", has a higher GPA than the other. When asked about this issue, "In my heart, I think I love them so much, only that I cannot feel it right now" T.T.K.T said. Conflicts between siblings in the family is also a common problem, causing many people to suffer, even leading to the most pitiful consequences: they hate to look at each other, treating and even killing each other.

Table 3.2 : Difficulties in the happiness of the Buddhist.

Difficulties in the happiness of the Buddhist	GPA
Difficulties in relationship with parents	1,33
Parents care less about my life	1,17
Parents often impose opinions without regarding my thoughts	1,18
Parents do not approve of my job	1,46
Parents' words and actions offend me	1,31
I find it is hard to talk to my parents	1,54
Difficulties in sibling relationship	1,32
We sometimes have conflicts, disagreements	1,10
We do not get along well and sit together	1,12

We cannot share or confide each other	1,50
We always fight with each other	1,49
In the work Work	
competition makes me tired	1,69
Pressure from work is very much	1,58
Low salary	1,19
The nature of work is unstable and long-term	1,56
Overtime makes me tired	1,47
For the mate	1,37
We always have disagreement about lifestyle	1,42
Material life is not guaranteed	1,17
We sometimes doubt each other	1,30
We always blame each other	1,47
There is little time for each other	1,50
Average	1,38

The main causes leading to the conflicts and disagreements in the sibling relationship are often jealousy and inequalities of material and spiritual benefits, they sometimes are jealous because of the power, the beauty, the material ...; or it is just because of love, lack of love and concession. Because of these main causes, the sharing among family members is often difficult and trouble.

In order to reconcile the conflicts and problems in the sibling, according to the Buddhist teaching, the sibling often concern, share and help each other, to establish love and become closer, to understand and love each

other. When they truly understand, love and respect each another, envy, jealousy will not happen (Nguyet sang Giac ngo, 174).

For the hard-working group, the factor "work competition makes me tired" has a higher GPA than the others. For the difficult group with the mate, the "little time" factor has the highest GPA. One of the biggest crises of young couples is having little time together. Time together is the necessary movement to consolidate the love; to reconcile, to correct the discord, disagreement and misunderstanding. When couples are asked how much time each day, every week, do thing special with each other, the answer is usually no, or very little. But the main reason is still jobs take up too much time during the day, during the week.

Thus, these above figures and analysis show that to have a happy life needs to be set on many different bases. These above causes are also factors contributing to the happiness of the Buddhist. Therefore, Buddhists want to have their own lasting happiness, they need to understand the nature of suffering, the difficult in order to find a way to placate. Moreover, the Buddhists need a stable spiritual life based on the practice of transforming suffering by themselves. And the especially important thing is that Buddhists themselves must cherish, care, share difficulties and be happy. There is such an everlasting happy set up in this life.

4. Social support to solve the difficulties in the happiness of the Buddhist.

Support from the family

The results of Table 3.3 show that the level of family support was rated above average by Buddhists (average from 2.29 to 2.57).

One of the characteristics of Asian culture is that even though the children are grown up, the family is always a peaceful their lifetime. In many studies, place families are the most important social support to help members cope with life's problems. Sharing, confiding, listening to family advice helps the members recognize the problems optimistically, society may accept the difficulties and accept the reality.

Table 3.3 Results from the survey of family support

Family support	average	Rank
The family is always beside me	2,33	3
The family always help me	2,39	2
The family always help me make decision	2,57	1
I often confide, share with family	2,29	4

In this study, the family support was rated by Buddhists above average and lower than the support from friends and pagoda. While the family often supported Buddhists in decision making, this study is in opposition to that. This is an issue that needs to be investigated further, since Hue is a city that preserves many traditional values, standard values and modesty in each person, including the bond of the family members. Further research is necessary to clarify how attachment to family changes in today's society and if that attachment still exists, why do Buddhists not appreciate it as a social support.

Support from friends

Results in Table 3.4 show that the average of support from friends was high (average 2.65) ranked 2 in 3 factors. This shows that this is the age which often attach importance to friends in their activities, works and studies.

Table 3.4 Survey result of the support from friends

Support from friends	Average	Rank
Friends always encourage	2,77	1

can rely on friends	2,43	4
There are people I can share	2,73	2
There is a special interest	2,66	3

The results are consistent with the findings of Barba with his partner (2004). Those studies have shown that friendships and other specialists such as teachers and lovers are closely related to the use of "looking for social support" rather than family. This has helped the Buddhist who are firmly on the way to solve the challenges of life.

Firth's (1989) publication, however, has a different view than the above studies. She said that the role of friends often stop at listening, sharing difficult situations, not help solve the problem directly. To explain this, many authors argue that there are few Life experience, financial capacity is limited, so friends can hardly help Buddhist eliminate factors causing difficulties thoroughly (Firth, 1989) [7].

More importantly, Buddhists have a strong social backing they have not avoided meeting people or withdrawing themselves in the face of failure. The social support has made Buddhists more open, available to share their feelings and their emotions. This

is very important because it avoids the possibility of isolating yourself and quieted- during stress, and suffering.

Support from the temple

The survey found that the pagoda was the social support that Buddhists often rely on to find peace and this is the most important social support of the Buddhists." The temple, the monastery is the place where I can enjoy the peaceful and relaxed moments when experiencing the failure of life" is the highest choice by Buddhists (2.81%). In addition, the confidant with Buddhist brothers and sisters, being in harmony with the Buddhist family and praying is evaluated at a higher than average level.

Table 3.5 Survey results of the support from the pagoda

Support from the pagoda	Average	Rank
Confiding with Buddhist brothers and sisters	2,75	2
Talking with the monks	2,465	6
Community in the Buddhist family	2,74	3
Pagoda helped me be peace and freedom	2,81	1
Listening the dharma help you find yourself	2,59	5
Praying	2,73	4

This shows that religion is a solid support, a place to turn to take refuge after the failures and suffering in life. This is confirmed by the University of California(2004): "The Students who are involved in religious activities may have better mental and emotional health than others". In 2006, research was conducted at the University of Texas found that, the more often an individual goes to church, the monastery, the more increasing the age get. The same conclusion was repeated with a study of 2,000 people in California for five years in a public health project. According to the study, people who go to church and pagoda have a lower morbidity rate, less death rate and better coping with difficulties than non-religion people, accounting for 36% (Tran Thanh Nam, 2014)

Clark and Lelkes (2008), who concluded that religious beliefs were less stressful, religious beliefs and religious rituals taught them to recognize reality to over- come difficulties in the life (Clark and Lelkes, 2008).

There are many reasons why religion has many benefits to human mental health. Chacyoon Lim (2010) said that the time to visit churches and monastery will help people have a wider social network and more support. That will give the individual a more positive view of life as well as a sense of support when needed. There- by, each object has a different expression when experiencing the failures, grief, difficulties in life. This gives the

researcher an overview in making the appropriate impact measures: On the other hand, this result shows that the power of religion can transform suffering so that people can confidently confront their difficulties (6).

In summary, from the above results, the level of support from the pagoda was selected and used by Buddhist is most compared to other kinds of support. This is consistent with the missionary role of spiritual activity. The point of the Buddha is "to serve beings means to worship the Buddha." "Religious beliefs and religious rituals teach people to accept and also to help people overcome the hardships of life.

5. Conclusion

Happy couples are the subject of a lot of research, education, social concern. In addition to the theoretical studies on happiness, many studies have focused on the development of tools for assessing happiness. From there, support, impact to find ways to influence, support and help. In Vietnam there are quite a lot of studies on the level of happiness, love couples in different groups, students, workers and employees. However, many studies have focused on the issue of the happiness of the Buddhist, especially in adolescence. Therefore, the results of this research have a scientific and practical significance, providing the necessary basis for psychologists, educators, the public and those who are interested in the quality of the Buddhist's Life. From that point they determine the support activities, in order to minimize the difficulties, breakdown and improve the quality of life and spirit of Buddhists.

Among the factors affecting coping with happiness, the level of support from the pagoda is chosen and applied by Buddhists the most compared to other kinds of support. Religious beliefs and religious rituals teach people to accept and to help people overcome the hardships of life.

From the results of this study, we propose the following measures: (1) It is necessary to raise awareness and understanding about love, couples' happiness, sexual well-being and coping with difficulties for Buddhists through magazines, and media activities. Besides, the meetings, studying the teachings should integrate content to Buddhist for understanding and effective application. (2) The programs of exchange and

cooperation among Buddhist should be organized and developed in a positive and practical way so that people can learn to share and help each other overcome the difficulties in their life. (3) Support and teach some meditation way- therapy for Buddhists learning and practicing (4) The managers of Buddhist institutions need to grasp the character and psychological development of the Buddhists to have timely intervention and support.

References

- Ministry of Culture, Sports and Tourism in coordination with the General Statistics Office. with the support of UNICEF (2000), trithucviet.net.com.
- Thich Minh Chau (Translator), (2010). Anguttara Niikaya, An Lac, Chapter II, Part VII, website: phatgiaosnguyenthuy.com.
- Barba et al. (2004), students, stress and coping strategies: A case of Pakistani Medical School, Education For Health, 17 (3), pp 346-353
- Clark và Lelkes (2008), European Center for Social Welfare Policy and Research.
- Lim. C. & Putnam, R.D. (2010). Religion, social networks, and life satisfaction, American Sociological Review. 75 (6). 914-933.
- Tran Thanh Nam (2014), Helping adolescents cope better with stress - Religious beliefs or acceptance. Journal of Psychology, 6/2014.
- Firth, J. (1989), Levels and sources of stress in medical students, British Medical journal, 292, 1177-1180.
- Quang Tri (2014), Building a Happy Family, Journal of the Pope, 174. According to the Department of International Police and according to the Japan Times on May 10, 2003 on job stress.

Buddhist education and propagation in Lao PDR.

Sombath Somepanno

Louangprabang Lao
Corresponding Author, Email: phra.somsacia@gmail.com

1. Introduction

Education is resumption of value, knowledge, ability, position and behavior, which in meaning of education wide is living itself (and the learning for a lifetime), as process removes stupidity and matures self towards perfection. This definition comes near sociological sight, psychological and anthropological. Learning to know, leaning to do, and Learning to communicate, in order to know or to do is three different categories of teaching three different kinds of learning experience.

In the world of education, it has recognized that to cope with the 21st century problems we need to have 21st century skills which comprise of core subjects (3Rs and 21st century themes); learning and innovation skills (4Cs: critical thinking, communication, collaboration, creativity; information, media and technology skills; life and career skills. It's an absolute requirement to be met for a lifetime of human's life. Education as an integral part of community life must be able to provide and facilitate the growth and development of intellectual skills, social, and personal. Education should encourage students' competencies. Intellectual skills, social, personal and not only build the foundation of reason and logic, but also inspiration, spiritual. Schools as educational institutions creativity, moral intuition (emotion), and miniature communities need to develop a study in accordance with the demands of the global era, one of them is developing active learning, innovative, creative, and fun.

Education is defined as a planned effort to establish a study environment and educational process so that the student may actively develop his/her own potential in religious and spiritual level, consciousness, personality, Intelligence, behavior and creativity to him/herself, other citizens and the nation. The Constitution also notes that there are two types of education in Lao: formal and non-formal. Formal education is further divided into three levels: primary, secondary and tertiary education.

Schools in Lao are run either by the government or private sectors. Some private schools refer to themselves as "national plus schools" which means that their curriculum exceeds requirements set by the Ministry of Education, especially with the use of English as a medium of instruction or having an international-based curriculum instead of the national one. In Lao there are approximately- primary schools, 40,000 junior-secondary schools and 26,000 high schools. 84 percent of these schools are under the Ministry of National Education (MONE) and the remaining 16 percent under the Ministry of Religious Affairs (MORA). Private schools only comprise 79% of the total school's number.

Buddhism came to Laos more than two thousand years ago, but it's recorded in history in the middle of 13th century by Fa Ngum, the great. He had unified and accumulated Lao land was Lan Chang Kingdom in C.E. 1353, Reign around 3 years, he brought Theravada Buddhism in the form of Lunka Vamsa from Cambodia into Laos in C.E. 1356 and after that Buddhism has been stable until now. Now, Buddhists in Lao number about 6 million persons or 100 percent of the total population of Lao.

2. Buddhist education

The Buddha was the teacher of gods and men (satta deva manussanam). As a teacher, the Buddha taught gods and men using the right methods. In teaching, the Buddha always saw into his students. Therefore, stand students inner is quite clean, so he would give a dhamma lesson at a high level as Cattari Ariya Saccani (four noble truths). If the state of the inner the students was not clean enough, he would give a dhamma lesson light as Anupubbikatha. Thus students of the Buddha who want to hear dhamma with eagerness were able to understand dhamma well.

The teaching of the Buddha also includes the same way with public education is interaction between the teachers and students (learning and teaching). As described in Sigalovada sutta about five obligation teachers and students five obligation. Five duty of a teacher: train students in such a way that he trained well; make he took control of what has been taught; teaching deeply science and artistic; speak about his students kindness to mate and his friends; equip students for security in any direction. Whereas five students were obligations: rise from their seats (salute); serve them; with determination to learn; offer them; and pay attention when reminded.

The heart of the Buddhist teaching is education, which can be summarized viz. S la (Regulating/Relationship), Sam dhi under Buddhist 3Rs or threefold education (Reflecting), and Paññ (Reasoning). The Buddhist education teaches us how to maneuver our lives to be peaceful, prosperous and happy in addition to the highly competitive knowledge for today's economic driven society with constructive creativity and social relationship. In other words, it fully answers what the 21st century skills are looking for. The paññ or wisdom is the crown and pinnacle of the entire system of Buddhist education, and all the preliminary steps in a Buddhist educational system should be geared toward the flowering of this supreme virtue. It is with this step that education reaches completion, that it becomes illumination in the truest and deepest sense, as exclaimed by the Buddha on the night of his Awakening: "There arose in me vision, knowledge, wisdom, understanding, and light.

Education in Pali tradition, obtained from terminology of 'sikkha', in general implies that education is processing learning, lesson training, studies, expansion, and attaining of enlightenment. It naturally includes high morale practice (sil), concentration (sam dhi), and wisdom or knowledge (paññ) and combined with the word 'pada' in 'sikkh pada', 'that is educational order, which normally is known as sekhatipada, which is training for student. Continuity of education has a functional character in training or instruction, practice and progressing step by step (anupubbasisikkh , anupubbakiriy anupubbapatipad) Gives a correct to educative participant, noble initial guide in so many biosphere and insight into business o teaches it how to do correct, success life, happy, and leads it towards mastering progress altogether prosperous and secure and prosperous develop good personality with behavior and perfection knowledge and terminates grief safe. The three systems of education tri-sikkha (three practice) of education regarding mental development are: pariyatti (theoretical), patipatti (practice), and pativedha (realization). Each step must be achieved in the buddhist world and also in educational systems.

3. Education in Lao before the Lao People's Democratic Republic

Of the many ethnic groups in Laos, only the Lao Loum had a tradition of formal education, reflecting the fact that the languages of the

other groups had no written script. Until the mid-20th century, education was primarily based in the Buddhist temple school (wat school), where the monks taught novices and other boys to read both Lao and Pali scripts, basic arithmetic, and other religious and social subjects. Many villages had wat schools for novices and other village boys. However, only ordained boys and men in urban monasteries had access to advanced study. During the colonial period, the French established a secular education system patterned after schools in France, and French was the language of instruction after the second or third grade. This system was largely irrelevant to the needs and lifestyles of the vast majority of the rural population, despite its extension to some district centers and a few villages. However, it did produce a small elite drawn primarily from the royal family and noble households. Many children of Vietnamese immigrants to Laos who made up the majority of the colonial civil service attended these schools and, in fact, constituted a significant proportion of the students at secondary levels in urban centers.

Post-secondary education was not available in Laos, and the few advanced students traveled to Hanoi, Danang, and Hue in Vietnam and to Phnom Penh in Cambodia for specialized training, fewer still continued with university-level studies in France.

The Pathet Lao began to provide Lao language instruction in the schools under its control in the late 1950s, and a Laotian curriculum began to be developed in the late 1960s in the RLG (Royal Lao Government) schools. In 1970 about one-third of the civilian employees of the RLG were teachers, although the majority of these were poorly paid and minimally trained elementary teachers. At that time, there were about 200,000 elementary students enrolled in RLG schools, around 36 percent of the school-age population.²

4. Education since 1975

An important goal of the Lao People's Democratic Republic (LPDR) government was to establish a system of universal primary education by 1985. The LPDR took over the existing Royal Lao Government education system that had been established in the 1950s and restructured it, facing many of the same problems that had confronted the previous governments. The French system of education was replaced with a Laotian curriculum, although lack of teaching materials has impeded effective instruction.

An intensive adult literacy campaign was initiated in 1983-84, which mobilized urban neighborhoods to bring basic reading educated persons living in villages and writing skills to over 750,000 adults. Largely as a result of this campaign, those able to read and write had increased to an estimated 44 percent. According to the United Nations, by 1985 those able to read and write were estimated at 92 percent of men and 76 percent of women ages 15 to 45. Because few reading materials are available, especially in the rural areas, many newly literate adults lose much of their proficiency after a few years.

The decision to establish universal education led the government to focus its efforts on building and staffing schools in nearly every village. Because resources are limited, most schools are poorly constructed of bamboo and thatch and staffed by one or two teachers who are paid low wages, usually in arrears. Many village schools have only one or two grades; books, paper, or other teaching materials are conspicuous by their scarcity.

School enrollment has increased since 1975. In 1988 primary school enrollment was estimated at 63 percent of all school-age children. In 1992-93 an estimated 603,000 students were in primary school, compared to 317,000 students in 1976 and 100,000 students in 1959. However, the goal of achieving universal primary education was postponed from 1985 to 2000 as a result of the lack of resources.

Because teachers are paid irregularly, they are forced to spend significant amounts of time farming or in other livelihood activities, with the result that in many locations classes are held for only a few hours a day. Because of irregular classes, overcrowding, and lack of learning resources, the average student needed 11 to 12 years to complete the five-year primary course in the late 1980.

5. Education in Lao 1990 for development challenge in Laos's education system.

The Lao population of 6.5 million is ethnically and linguistically diverse. The government has defined 49 ethnic groups, many having their own language. School attendance, literacy, and other indicators of educational attainment vary greatly among different ethnic groups. Census data from 1995 reveal that 23 percent of the Lao never went to school as

compared with 34, 56, and 67 percent for Phutai, Khmu, and Hmong. Among two of the smallest ethnic groups, 94 percent of the Kor and 96 percent of the Musir never attended school. The quality of instruction tends to be poor, and nearly half of those who enter do not complete the primary cycle.

Lao, the official and instructional language, is the first language of about 50 percent of the population. Children from homes, where Lao is not spoken, enter schools with a significant handicap, a condition partly accounting for the high dropout rate. Changing the language of instruction would be a complex problem; however, steps can be taken by schools to assist non- Lao speaking pupils.

The rural quality of Laos implicates the provision of education as urbanization facilitates educational delivery. It is more expensive to provide schools for each small village than to build a smaller number of large schools in cities. These rural-urban differences are even more significant for provision of secondary, technical or vocational schools given the higher unit costs involved. The quantity and quality of schooling are influenced by demographic structures and are highly sensitive to the size of the school-age cohort.

The extremely young population of Lao PDR puts a heavy burden on schooling and, at the same time, the high dependency ratio contributes to the low national productivity. Large families force choices as to which children go to school, tending to suppress female enrollments and indirectly reducing the number of subsequent opportunities for girls in education and in the labor market.

The education system is evolving under severely constraining conditions of inadequately prepared and poorly paid teachers, insufficient funding, shortages of facilities, often ineffective allocation of the limited resources available. There is significant geographic, ethnic, gender and wealth disparities in the distribution of educational services, and inequalities exist in every level of the system.

6. Buddhist Education in Luangprabang of Lao

During the increase of new ordinations, the classes were at full capacity. During this time, management had to build new buildings for Secondary Education: junior high; senior high school and Higher education.

The Promotion of Morality and Vipassana Meditation also required a lot of work which led to the formation of a group for the Promotion of Morality and Vipassana Meditation. It encompasses work such as training morality to patients, Novice-Ordinations Vacation Training, the Promotion of Morality and Vipassana Meditation to implement duty on communication technology (internet) such as: to propagate the words of the Buddha's teaching daily via Radio, Television, Facebook, and others. Further- more, the Sangha Construction and Renovation also action their duty namely: to build the temples and renewal in Laos's culture and society activities by the donation of material to rural areas. When natural disasters, such as floods and conflagration occur, they are creating the social work, treatise and preserve ancient objects agency. An agency was created to help with social work and the preservation of ancient objects.

7. Education for propagation on social media

From now, schools must provide religious Study. Buddhists begin to pay attention to the development of education. moving into the field of broadcasting and religious services at the monastery begin organizing for courses-reserved Buddhist teachers and assigning their activist plunge into schools and develop and develop Buddhist education to police school and re- member that very important to educate Buddhist people. teaching and spreading or the communication of words Buddha's teaching to Buddhist lay-people. First time of Buddhists old learning is reciting, but nowadays using new technology as internet and social media in era to help Sangha education and to propagate the words of Buddha's teaching in the present. In the present, the communication is development to all around the world (Internet), to be able sending information to different parts of the world, so that, Buddhism's propagation has to use information media to spread out the teaching of Buddhism on internet is an important factor of human learning in currently and the future education until unable to avoid it depending on new technology to serve our living life into working and to respond the demand for convenience. Currently, the technology progress in period of communication information by social media unable to refuse of effect to Buddhism namely: new young generation are disaffected from temple, causing many problems happened were ethics, teen poison, social disaster issues and other. To condemn these and those thing or releasing it will be more deterioration, so we have to turn crisis into opportunity by using these

social media (internet) to be communication and teaching, especially focus on new young generation be able touching and got the words of Buddhism. And which practicing on monastic and spiritual, many program be done in many Buddhist countries until now, such as:

Buddhist Sunday School

Buddhist Sunday School is a great education program that take place in every Sunday in the temple as learning group for Buddhist children. This program has the goal to teach and introduce Buddhism to Buddhist children so they understand Buddhism and are happy to be Buddhist.

It is teaching and learning activities in a non-formal way carried out in monastery every Sunday. Buddhist Sunday School aims to infuse kindness in order to increase the faith of Buddhists. Sunday school bud-education on a unit formal education. Buddhist is an appendage or part of religious deist Sunday school curriculum material includes partita study, dharmagita, meditation, and this basic Buddhism. Educators at Buddhist Sunday school include: monks (bhiksu), nun (bhiksuni), samanera, sramaneri, pandita, Buddhist Teacher, or who competence to teaching Buddhism. In Luangprabang, I would like every monastery run a Buddhist Sunday School to teach Buddhism to children.

8. Novice Ordination and Silacarini (pabbajja)

Pabbajja (Pali word) means "to go forth" and refers to when a layperson leaves home to live the life of a Buddhist renunciation among a community of monks (bhikkhus). This generally involves preliminary ordination as a novice (m. samanera). It is sometimes referred to as "lower ordination." After a period or when the novice reaches 20 years of age, the novice can be considered for the upasampada ordination (or "higher ordination") whereby the novice becomes a monk (bhikkhu) or nun (bhikkhuni). It is a Monastic education or spiritual education done by the Buddhist Sangha and institute of education under the ministry of religious affair, such as:

A program for introducing Buddhist practice as a Buddhist monk through temporary ordination of Buddhist students for about 1-2 weeks. Some Buddhist Colleges also give ordination to the students as part of education, and give a choice to students to study in the college and part of the monkhood.

Dhammasekha This program is good for education, but we have to talk to the Ministry of Religious Affairs for Buddhist Communities.

Dhammasekha is the program of Buddhist education involving intensive study of Buddhism in formal and informal education with the curriculum mix of Buddhist studies and general science.

Conclusion

Buddhism was brought to Laos by Fa Ngum, the Great. He had unified and accumulated Lao land in the Lan Chang Kingdom in C.E. 1353, Reigning around 3 years, he brought Theravada Buddhism in the form of Lunka Vamsa from Cambodia into Laos in C.E. 1356 and after that the Buddhism had been stable until now. Currently, Buddhism in Laos PDR plays an important role in the spiritual development of Laos people and is an institution of traditional values, a symbol of an old heritage and invaluable cultural symbol of the national, including playing an important role in education by training the Buddhists in Laos to stand together with morality, harmony and making friendships together, emphasizing Loving-kindness and loyalty to the nation, and cooperation with the national development for prosperity and mind conformity set out by the new approach of Laos government party.

Nowadays, the Government and Party of Laos PDR observe the free right policy to believe in religions of Laos's population. Enhancing main role of Lao Buddhist believer and other religions perform into the nation mission of the main moral basic in religion and conformity with law regulation. Buddhism in Laos PDR has Lao Buddhist Fellowship Organization as the head of Buddhist management which contain with infrastructure's organization in action plan is Sangha Council such as: Sangha Council for Governace, Sangha Council for Education, Sangha Council for Propagation of Morality and Vipassana Meditation and Sangha Council for Construction and Renovation of Temple and one of the Headquarter Office of Central Lao Buddhist Fellowship Organization.

Thus, the brief history of Buddhist education in Lao, to introduces and propagate Buddhism in Lao.

Reference

- Most Ven. Dr. Damrong Phimmajak, Laos The Sangha Education and Propagation of Buddha's teaching in Lao PDR in the Age of Internet Plus.
- Ven. Budi Utomo Ditthisampanno Buddhist Education In Indonesia: Its Origin And Development.
- Utomo, Budi, Buddhism in Indonesia: Past and Present, article was presenting on the Conference of Australia and Buddhism, Murdoch University, 2012.
- Widya, dr. D. K. Sejarah Perkembangan Agama Buddha, Jakarta: Ditjen Bimas Hindu & Buddha Depag RI-UT, 1993.
- Kern, J.H.C and Rassers, W.H, Çiwa and Buddha. Jakarta: Djambatan, 1982.
- Kandahjaya, Hudaya. The Master Key for Reading Barobudur Symbolism, Jakarta: Penerbit Karaniya, 1995.
- _____, Ashin Jinarakkhita and Adi Buddha in Indonesian Buddhism, (paper), presented in the Numata Conference on Buddhism and Islam at McGill University, in 2009 and at the 16" Congress of International Association of Buddhist Studies, Dharma Drum Buddhist College, Taiwan, in 2011.
- Electronic Sources
- https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Loas
- <http://www.walubi.id/wacana.shtml>
- <http://buddhayana.or.id/spirit.php?page=5>
- <http://www.samggi-phala.or.id/>
- <http://dharmoghandul.blogspot.com/2007/07/sejarah-perkembangan-agama-buddha-id.html>
- <http://majalah.tempointeraktif.com/id/arsip/1973/11/03/AG/mbm.19731103.AG63253.id.html>
- <http://menguaktabirsejarah.blogspot.com/1012/05/karajaan-medang-penakluk-nusantara=iii.html>
- <http://www.websajarah.com/2012/02/02sejarah-berdiril-candi-borobudur.html>
- <http://www.anakciremai.com/2008/06/makalah-sejarah-tentang-tarumanegara.html>

<http://dhammavijja.web.id/2013/08/jaman/orde-baru/>

[https://adibratadefition3.wordpress.com/2013/02/09/perkembangan-
pendidikan-indonesia-masa-hindu-budha/](https://adibratadefition3.wordpress.com/2013/02/09/perkembangan-
pendidikan-indonesia-masa-hindu-budha/)

Mekong Routes and Its Role to Vietnamese Buddhism

Ven. Dr. Thich Nguyen Dat

Vice Rector, Vietnam Buddhist University in Hue
Corresponding Author, E-mail: nguyendatkimdai@gmail.com

1. Introduction

Plato, Greek philosopher, in his influential "theory of Forms", holds that the objects that are seen are not real but literally mimic the real Forms. Accordingly, the outward "form" of a thing which we can see by our senses is not what it really is. In order to realize a thing of itself, we need to have a nearer look at the inward "form" of that thing. This is a case for Vietnamese Buddhism.

With a glance on the outward "form" of Vietnamese Buddhism, it is seen to be totally different from other countries such as Burma, Thailand, Laos, and Cambodia in Mekong region, very often stated in the three following aspects:

Buddhism in these countries is of Theravada tradition, Buddhism in Vietnam, Mahayana.

Buddhist Sangha of these countries might always exert a powerful influence on their governing elite toward the country's policies and constitutions, while Vietnam Buddhist Sangha might not, though majority of Vietnamese people are Buddhists.

Buddhist culture of these countries looks to have a lot in common with India, where this religion was born, while Vietnamese Buddhist culture is somehow just a photo-copy of Chinese culture. [Martin Stuart-Fox, 2006]

What are seen as above, in the writer's opinion and in that of many Vietnamese scholars as well, are true for the outward "form" of Vietnamese Buddhism, but not true for its real "form". Firstly, Vietnamese Mahayana Buddhism is not like what it is in China and other countries in East Asia. That is to say, it is closer to traditional Buddhism in nature. Secondly, when speaking majority of Vietnamese people are Buddhists, this means Vietnam Buddhist Sangha always has a voice of a certain weight for its ruling government, and it has been ever proved in history. Lastly, Vietnamese

Buddhism is not a photocopy of Chinese Buddhism at all. It is different from the latter in nature and in many aspects. Why it is so it is due to there are three reasons as follows:

Vietnam does not only border with China but also with other countries of Mekong region.

In the bottom of Vietnamese people's heart, they have always been aware of the Chinese's control.

Vietnamese Buddhism has its solid grounds of orthodox Buddhist culture directly acquired from India and indirectly from other adjacent Buddhist countries of Mekong region through a variety of routes, viz., the Sea routes and the land routes along Mekong river.

Thus, two things that make Viet- names Buddhism some haw different from Chinese Buddhism and not so much a far cry from Buddhism in the countries of Mekong region are the Vietnamese's historically experienced consciousness of Chinese control and the routes through which Buddhism came to Vietnam from India. Of which the latter did play an important role in shaping a solid base for Vietnamese Buddhism before the land of Vietnam was forced to accept the Buddhist forms from China.

2. Routes through which Buddhism came to Vietnam from India

The beginning of Vietnamese Buddhism is a long story and somehow shrouded in controversies among scholars. Some held that Buddhism was indirectly introduced into Vietnam around the second or the third century AD from China. This point of view is held by such scholars as Trần Văn Giáp (1902-1973), Thích Mật Thế (1913-1961)..,who mainly took their grounds for their works on the Chinese literary materials, which often contain a high percentage of counterfeit for some political reasons. Ironically, these scholars' works were pioneers, then became influential ones, with regard to this domain. The others are of the standpoint that Buddhism was directly propagated to Vietnam from India, latest in the beginning of the Christian Era, and earliest in the third century B.C., during Asoka's time, when Indian Buddhism developed at its zenith, spread all over India and beyond. This viewpoint is held by most Vietnamese contemporary scholars such as Nguyễn Lang", Nguyễn Tài Thư, and espe- cially Lê Mạnh

That. who has contributed his whole life to research on history of Vietnam and that of Vietnamese Buddhism

¹Trần Văn Giáp is the author of an influential French work known as "Le Bouddhisme en Annam des origines au XIIIe siècle 1932.

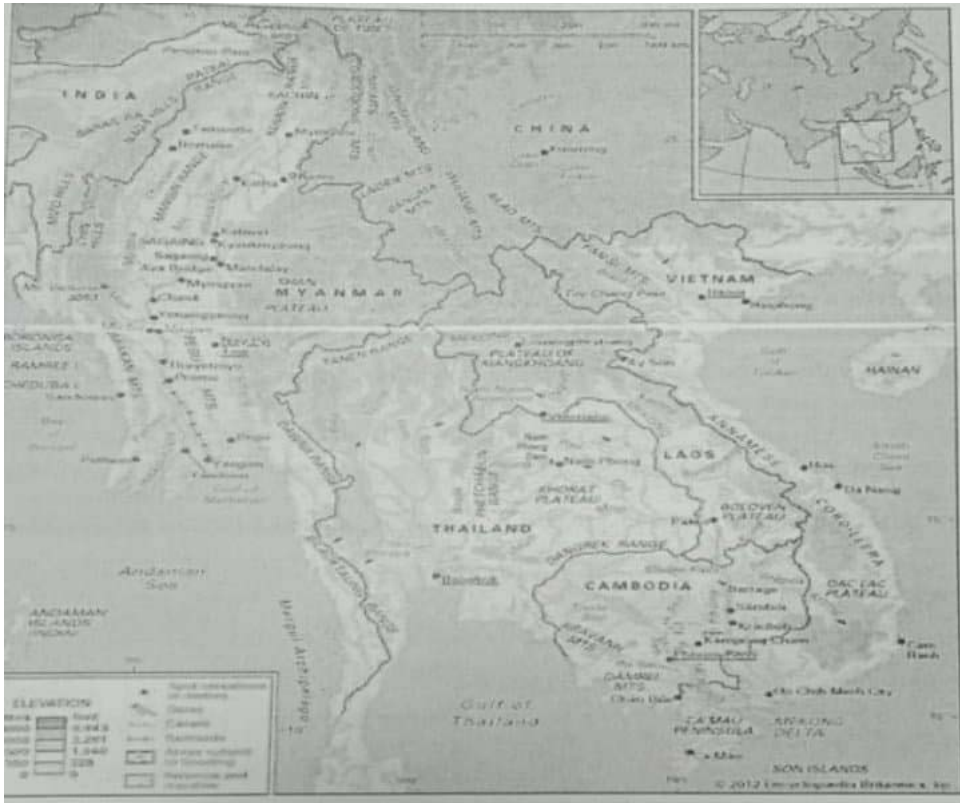
² Thích Mật Thể is the author of "A Short History of Buddhism in Vietnam", first printed in 1942, Ha Noi.

³ Nguyễn Lang, who wrote "Việt Nam Phật giáo Sử luận" - A historical essay on Vietnamese Buddhism- is another name of Zen Master Thích Nhất Hạnh.

⁴Nguyễn Tài Thư is editor of "History of Buddhism in Vietnam".

as well. According to these authoritative scholars, orthodox Buddhism was definitely brought to Vietnam directly from India through two passageways long before this land was under control by the Chinese. These are known as maritime or sea route and overland route.

Maritime or sea routes through which Buddhism was directly brought to Vietnam are as follows: setting out from some Indian Southern coasts Indian traders⁵ See, Nguyen Tai Thu (Chief editor), History of Buddhism in Vietnam, Institute of Philosophy, Vietnamese Academy of Social Sciences, Hanoi, 1992, pp. 11. of old time could, taking advantage of the Southwestern monsoon, sailed their boats toward Southeast Asia, to Malaysia, to the Indonesian group of islands, crossing the Malacca Strait into the East Sea, and to Giao Chi, Vietnam. Or instead of sailing through the Strait of Malacca, far away to the South, the Indian traders could also cross through the Isthmus of Kra on the Malayasian Peninsula, then go along an easy land passageway to cross from this sea to the other with hours. The argument that holds Buddhism was directly introduced from India is based on the hard and clear evidences of this sea route.

(Source: Copied from Wikipedia)

Other significant evidences that also support to this argument are those of overland routes which could be said as Mekong delta or Mekong routes. This passageway could be shortly stated as follows: setting off from Central India it was possible to take a land route crossing the Three Pagodas Pass, then boat along Kamburi river to the Gulf of Thailand and reach Vietnam. Or, it was also possible to take a land route connecting Moulmein with Tak Rahaeng, a town on the branch of the Mae Nam Wang, Thailand, and at last reach the Central Vietnam. There was also another route linking Mae Nam with Mekong River, crossing Khorat plateau and the Mun River valleys leading directly to the Bassak region in the midstream of the Mekong River in the Cambodian kingdom. This route could lead to Laos, then crossing Truong Son ranges to Thanh Hoa and Nghe an provinces, Central Vietnam.

As compared to the sea routes, the overland Mekong passageways appeared to be more difficult but safer. In addition, these routes are not just to have been the ones through which Buddhism was propagated to Vietnam, but it played more roles in the foundation and development of its own in the land. (6 see, *ibid*, pp.12-13)

3. Roles of Mekong routes for Viet- names Buddhism

Two phrases "Buddhism in Vietnam" and "Vietnamese Buddhism" are sometimes used alternately. But, they are different from each other in meaning. The former leans toward its social status of development and performance, while the latter mainly points to the inward and inherent attributes of its own. The components that make the inherent attributes of Vietnamese Buddhism are Vietnamese culture (Vcul), Chinese Buddhism (ChiBud), Indian orthodox Buddhism (IBud), Mekong region Buddhism (MBud) and Champa Buddhism (CBud). These could be presented in a short formula as follows:

$$VBud = IBud + ChiBud + Vcul + MBud + CBud$$

Of which, Vietnamese culture plays as a central role in assimilating and integrating the rest factors to found what Vietnamese Buddhism is. The fact that Chinese Buddhism impacts on Vietnamese Buddhism is apparent when the country was under the control of China for over 1000 years. The rest three lie behind the roles of the routes through which Buddhism was either directly or indirectly introduced into the land of Vietnamese people.

The land of Vietnamese people in old time is known as Giao Chi, which means the intersection point of commercial and cultural convergences, it was on this land that Indian merchants, who were so much active for centuries before Christian Era, came through sea or land passageways and stopped by on their way to China or some other lands for goods exchange.

With regard to the introduction of Buddhism into Giao Chi, it is said that among those Indian merchants, some might be Buddhist followers, and that during the time they stopped and stayed here, they might perform some kinds of Buddhist practice. In so doing, they unintentionally left their Buddhist cultural imprints on this land. In addition to this, it is also said that

Indian Buddhist monks might be invited to go with the merchants for the purpose of safe prayer, and that these monks sowed the land with Dharma seeds.

In the early years of Christian Era, when the land was totally under Chinese control, the Dharma seeds sown by those Indian monks and Buddhist merchants did already grow up with a Buddhist center of a considerable level. That is Luy Lâu Center (at Bắc Ninh Province of today). Accordingly, before Vietnam acquired Buddhism from China, Buddhism in the land had stood on their sound foundations. Owing Ibid, pp.13 . to Buddhist monks and Buddhist laity from India and from Buddhist states of Mekong region.

Time rolled by and Buddhism of the land enjoyed its mergence into aboriginal culture and then became as Vietnamese Buddhism. The link of Buddhist culture between Vietnam and India through the sea route might still continue for some time more until Buddhism came into decline on its very native land in the 13th century AD. Meanwhile, the interrelation of Buddhism between Vietnam and the countries belonging to Mekong region became more and more strengthened. And, when the country was expanded toward the south up to Mekong delta (Cuu Long delta), where Theravada Buddhism of Khmer people was present and prevailing, such a Buddhist cultural ties was lifted up at a new level of height.

Khmer people's Theravada Buddhism is almost the same with the Buddhist form prevailing in Burma, Thailand, Laos and Cambodia. It is known to have been propagated to Mekong delta in rather early times, viz., the 3rd or the 4th century AD, from India and Srilanka through overland and Mekong river routes. Besides, the contact with the Buddhist countries of Mekong region also gave birth to Kinh people's Theravada Buddhism (Phật giáo Nam Tông Kinh) in the first decades of the 20th century. Both Khmer and Kinh

Theravada are now inseparable parts of Vietnam Buddhist Sangha. Thus, the interaction between Vietnam and the countries of Mekong region led to the foundation of Vietnamese Theravada. It is this Buddhist form that takes a part in building the inward characteristics for what Vietnamese Buddhism is.

4. The characteristics of Vietnam-ese Buddhism contributed from Mekong routes

As far as Vietnamese culture concerns, its foremost feature is often recognized to be the amalgamation and harmonization towards other cultures imported into Vietnam. It first absorbs foreign cultures then assimilates them and at last turns them into Vietnamese. Vietnamese Buddhism, a reality of Vietnamese culture, too act on this just in the same way, It first adopts all other Buddhism's and then makes them the characteristics of its own.

Above all things is the characteristics of "one Buddhism". Vietnamese Buddhism appears as Mahayana Buddhism but it is not divided into different independent Mahay- anic schools and sects as seen in China or Japan. In fact, though both Pure land School and Tantric School have been present in Vietnam since long, they have never enjoyed as independent ones. They are none other than supporting parts of Vietnamese Thiên Buddhism (i.e., Cha'n or Zen Buddhism), In addition, there have also existed in Vietnam some Chinese Cha'n schools, but they have all been assimilated and unified into two Vietnamese Thiên Sects, viz., Trúcc Lâm Thiên Sect in the North and Liễu Quán Thiên Sect in the Central Vietnam.

Another feature that is easy to identify is a respectful attitude towards Buddhist texts and teachings. Vietnamese Buddhism is found as Thiên Buddhism which was originally absorbed from Chinese Buddhism. Nevertheless, it is not like what this kind of Buddhism is seen in China or Japan. For Instance, it never refutes the important roles of sutras as encouraged by Chinese Lin-Chi Cha'n Sect. Such practices that bear the color of Chinese Cha'n as Kung - an (quiz problem) or Only Sitting in Meditation, etc., have not become main or popular ones in Vietnamese monasteries and temples.

One thing more that is characterized for Vietnamese Buddhism is that it always puts a stress on such traditional Buddhist practices as mindfulness meditation, vipassana or satipatthana. Not only are these practices popularly applied in Vietnam today but they have been encouraged by Vietnamese Trúcc Lâm Thiên Sect and Lieu Quán Thiên Sect since long.

5. Conclusion

In sum, there may be some other features, but as far as the writer's knowledge can reach, the above mentioned points could be easy to be realized and recognized by many. It is safe to say they are wonderful results that Vietnamese Buddhism has got from the interaction between Vietnam with the countries of Theravada Buddhism in Mekong region through the Mekong routes.

May be, there still exist some certain historical and cultural constraints on the development of Mekong region in terms of Buddhism. However, there must be nothing to prevent Buddhist Sangha's as well as Buddhist communities of these countries moving toward a good future of understanding cooperation for propagating the Buddha's message of compassion and wisdom to all.

References

- Chen, Kenneth K.S., Buddhism The Light of Asia, Princeton, New York, 1967. Chen, Kenneth K.S., Buddhism in China, Princeton, New York, 1961.
- Hoi, Nguyen, A Historical Survey of Vietnamese Buddhism (M.Phil. Dissertation) University of Delhi, 1993.
- Lang, Nguyen, Viet Nam Phat Giao Su Luan (An Essay of the History of Vietnamese Buddhism, 3 Vols, Ha Noi, 1994.
- Martin Stuart - Fox, Historical and cultural constraints on development in Mekong region, Seminar "Accelerating Development in the Mekong region - the Role of economic integration" Siem Riep, Cambodia, June 26-27, 2006.
- Quang Lien, A Short Introduction of Buddhism in Vietnam, Saigon, 1968.
- Thich Thien An, Zen Buddhism and Nationalism in Vietnam, Los Angeles, 1973.
- Thu, Nguyen Tai (editor), History of Buddhism in Vietnam, Ha Noi, 1992.

ความเท่าเทียมกันของการเผยแผ่หลักเบญจศีล-เบญจธรรมในลุ่มแม่น้ำโขง
Equality of Propagation between 5 Sila- 5 Dhamma
In Mekong Region

พระครูปริยัติสารโสภิต¹, พระครูคณาสารโสภณ, ดร.²,
พระเดชขจร ฆนติธโร (ภุทธิพย์)³

¹เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย (ธ) และผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

²ผู้อำนวยการโรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

³อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Corresponding Author, Email: dphuthip@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเท่าเทียมกันของการเผยแผ่หลักเบญจศีล-เบญจธรรมในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ภายใต้การค้นคว้าแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การเผยแผ่หลักเบญจศีลจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งเพราะใกล้ชิดกับพุทธศาสนิกชนมากที่สุด อานิสงค์ของศีลจะช่วยจัดระเบียบร่างกายและเป็นรากฐานของการสร้างกุศลกรรม ส่วนธรรมก็เป็นเครื่องตกแต่งอันประณีตให้ร่างกายและช่วยบำรุงกุศลกรรมให้มากยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อมีการนำเสนอหลักเบญจศีลในสังคมไปแล้ว ก็ควรมีการนำเสนอหลักเบญจธรรมควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สะดวกแก่การเผยแผ่ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

คำสำคัญ: ความเท่าเทียมกัน, การเผยแผ่, เบญจศีล-เบญจธรรม, ภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

Abstract

This academic paper aims to study the equality of the propagation of the 5 Sila-5 Dhamma principles in Mekong region, It is under inductive research. The study indicated that Buddhism is the main religion for all life in the Mekong region. The propaganda of 5 Sila is very appropriate because

of the closest to Buddhists. The virtues of baptism help to organize the body and the foundation of charity. The 5 Dharma is a refined decoration for this body and helps to nurture more karma. When the society pushed one discipline, but should be support the others as well. It is very easy to propagate nationally, regionally and internationally.

Keywords: Equality, Propagation, 5 Sila-5 Dhamma, Mekong Region

บทนำ

พระธรรมชั้นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีมากมาย ซึ่งแต่ละหลักธรรมล้วนมีคุณูปการต่อพุทธศาสนิกชนทั้งสิ้น พระวินัยปิฎกคือศีลที่เป็นกรอบแห่งการปฏิบัติที่ดี พระสันตปิฎกเป็นปัญหาที่แฝงอยู่ในพระธรรมศาสนา ส่วนพระอภิธรรมปิฎกคือความรู้สูงสุดที่เป็นบันไดสู่นิพพานจะเห็นได้ว่าการศึกษหลักธรรมของพระพุทธองค์นั้นต้องใช้เวลาอย่างมากเช่นกัน หากจะใช้เวลาทั้งชีวิตในการศึกษาค้นคว้าก็ยังไม่เพียงพอ เพราะความรู้ของพระพุทธเจ้านั้นมีมากมายเกินกว่าจะนับได้ มวลความรู้นั้นเปรียบได้กับปริมาณใบไม้ในป่า แต่หลักธรรมที่ได้นำมาสั่งสอนให้ชาวโลกมีเพียงหยิบมือเดียว (พระเทพดิลก อ่างโดย สมพนธ์, 2548) เช่นความทุกข์ก็เป็นเพียงใบไม้ใบหนึ่ง ความสุขก็เป็นใบไม้อีกใบ ส่วนการวางเฉยก็เป็นเพียงยอดไม้ยอดหนึ่งที่อยู่ในต้นไม้และป่าเดียวกันเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การเผยแผ่ธรรมะของตถาคตจึงถือเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกหมู่เหล่าที่จะต้องให้ความสำคัญมากขึ้นต้องแสวงหาความรู้ให้เหมาะกับการที่ได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา หาได้ทำเพื่อใครไม่ แต่เป็นการปฏิบัติธรรมเพื่อให้เกิดอานิสงส์ต่อตนเอง ทั้งยังจะช่วยสืบต่อพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไปด้วย

สถานการณ์สังคมพระพุทธศาสนาในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงโดยเฉพาะประเทศไทย กำลังมีกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญระดับชาติ นั่นก็คือ กิจกรรมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ซึ่งถือว่าเป็นการรณรงค์ที่ดี เต็มไปด้วยคุณประโยชน์ และเข้ากับสังคมพุทธแบบไทยได้เป็นอย่างดี ทุกภาคส่วนให้การยอมรับและให้ความร่วมมือทั่วประเทศ ทั้งในหน่วยงานรัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชนต่างก็พร้อมใจกันอย่างเต็มกำลัง แต่ทว่าหลักธรรมที่โดดเด่นก็ไม่ได้มีแค่ศีล 5 อย่างเดียวแต่ยังมีหลักธรรมอื่นอีกมากมายที่ชาวพุทธต้องตระหนักให้

มากเช่นกันไม่ว่าจะเป็นพรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 หรือฆราวาสธรรม 4 ก็ล้วนแต่คู่ควรกับการเจริญเช่นกันทั้งนี้ก็เพราะว่าหากสังคมไทยส่งเสริมเฉพาะหลักธรรมบางหลักธรรมมากเกินไป

อาจทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติได้ (พระมหาประเสริฐ ธมฺมเสฏฺฐ (จีวฺสูง)), 2554: 12) ทำให้คนที่ล้าเลในการนับถือศาสนามีทางเลือกจำกัดในการปฏิบัติธรรม ทำให้ชาวพุทธบางคนอาจเข้าไม่ถึงแก่นธรรมที่แท้จริง หรืออาจทำให้เกิดนักปฏิบัติธรรมที่มีมุมมองกว้างไม่พอต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็เป็นได้ (การศึกษาด้านธรรมะ, 2559: 26) ดังนั้นสังคมชาวพุทธในลุ่มน้ำโขงจึงควรพิจารณาถึงความเท่าเทียมกันของการเผยแผ่หลักธรรมพร้อมกับการนำหลักธรรมไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับแต่ละท้องถิ่น หลักธรรมที่เหมาะสมแก่การเผยแผ่เคียงข้างเบญจศีลนั้นก็คือ เบญจธรรม

บทความนี้เป็นบทความวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความเท่าเทียมกันของการเผยแผ่หลักเบญจศีล-เบญจธรรมโดยเฉพาะในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่มีพุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมากเป็นการพรรณนาแบบอุปนัย (Inductive) ที่ศึกษาเฉพาะบางหลักธรรมแต่สามารถเทียบเคียงกับหลักธรรมอื่นๆ ได้หรือสามารถนำไปวิเคราะห์เพิ่มเติมต่อจากประเด็นที่ศึกษานี้ได้ด้วย บทความนี้มีความสำคัญที่จะกล่าวมากเป็นพิเศษอยู่บ้าง อาทิเช่น คำว่าความเท่าเทียมกันนั้นในบทความนี้หมายถึงสิทธิการได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค มีความเหลื่อมล้ำน้อยและยินดีที่จะปฏิบัติตามมากกว่าการบีบบังคับให้ทำและคำว่า การเผยแผ่เป็นการขยายคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ด้านคำว่าเบญจศีล-เบญจธรรมคือคุณธรรมที่เป็นข้อห้าม-ข้อควรปฏิบัติซึ่งวาทะธรรมทั้งสองนี้อยู่ใกล้ชิดชาวพุทธมากที่สุดเพราะช่วยจัดระเบียบการเป็นชาวพุทธที่แท้จริง ส่วนคำสุดท้ายคือ ภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเป็นภูมิภาคที่เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในอาเซียนประกอบด้วย จีน เวียดนาม พม่า ลาว กัมพูชาและไทย

การเผยแผ่หลักเบญจศีล-เบญจธรรมในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

วินัยบัญญัติที่ว่าด้วยเบญจศีลถือเป็นคุณธรรมขั้นต้นที่อยู่ในชั้นหยาบ (พระครูปทุมกันทรารกร, 2554: 64-73) ที่อธิบายได้ว่าเป็นลักษณะอาการที่ต้องละเว้นจากการประพฤติชั่วทางกายวาจาให้เรียบร้อย คนที่มีจิตเป็นปกติ ไม่ถูกกิเลสชั่วครอบงำและชัก

ไปทำชั่วทำผิด เมื่อจะทำอะไรทางกายด้วยจิตที่เป็นปกติ ก็ไม่ทำกายทุจริต เมื่อพูดอะไรทางวาจา ก็ไม่พูดวจีทุจริต เพราะฉะนั้นทำทางกาย กายก็เป็นศีล ทำทางวาจา วาจา ก็เป็นศีล คิดทางใจ ใจก็เป็นศีล (พระธรรมปิฎก, 2546: 245) ฉะนั้นเบญจศีลจึงเป็นศีลขั้นต้นที่สร้างรากฐานแห่งศีลทั้งปวง ในบางโอกาสก็ขยายออกไปเป็นศีล 8 เรียกว่าอุโบสถศีล และขยายศีลออกเป็นศีล 10 ของสามเณร เป็นต้น ดังตารางเปรียบเทียบ

เบญจศีล-เบญจธรรม

เบญจศีล	เบญจธรรม
(1) ปาณาติบาต คือ ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ และการเบียดเบียนสัตว์	(1) เมตตาและกรุณา มีความรักใคร่และสงสารต่อสรรพสัตว์
(2) อทินนาทาน คือ ละเว้นจากการลักขโมย ปล้นจี้ ฉกชิงวิ่งราว เป็นต้น	(2) สัมมาอาชีพะ ประกอบการงานที่บริสุทธิ์สุจริตขยันหมั่นเพียรในการดำรงชีวิตในสังคม
(3) กาเมสุมิฉฉาจาร คือ ละเว้นจากการประพฤติดูผิด ล่วงละเมิดลูกเมียคนอื่น	(3) กามสังวร ความสำรวมระมัดระวังในเรื่องกาม ไม่หลงไหลไปในกรรมคุณต่างๆ
(4) มุสาวาท คือ ละเว้นจากการพูดปด พูดหยาบคาย พูดเพ้อเจ้อ พูดส่อเสียด	(4) สัจจะ มีความจริงใจซื่อสัตย์เพื่อประโยชน์ต่อมนุษย์กัน
(5) สุราเมรัยยะ คือ ละเว้นจากการเสพสุรา เพราะเป็นสาเหตุให้ทำผิดศีลทุกข้อ	(5) สติสัมปชัญญะ เพื่อให้ความรู้แจ้งในสรรพสิ่ง ไม่หลงงมงายในสิ่งที่ไร้สาระ ไม่ประมาทในชีวิต

เบญจศีลนั้นเป็นเครื่องรักษาเจตนาที่จะควบคุมกายและวาจาให้เป็นปกติ คือไม่ทำบาปโดยการละเว้น 5 ประการ ส่วนเบญจธรรมนี้จะเติมเต็มให้สาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสามารถเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในอาเซียน เช่น เห็นคนตกน้ำ แต่ไม่ได้ช่วยเขา คนตกน้ำจมน้ำตาย ศีลไม่ขาด แต่ปราศจากความกรุณา เป็นต้น ทั้งเบญจศีลและเบญจธรรมข้างต้นถือว่าเป็นระดับพื้นฐานในพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งมีความหมายครอบคลุมพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งหมดในโลกมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์แต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการรักษาเบญจศีลและเบญจ

ธรรมในพระพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานแล้วพระพุทธศาสนายังมีชั้นระดับแห่งความประพฤติปฏิบัติที่ยิ่งกว่าขั้นนี้อีก

หลักธรรมระดับต้นอันได้แก่เบญจศีล-เบญจธรรมนี้เรียกได้ว่าเป็นมนุษยธรรมหรือเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานได้อีกประการหนึ่ง นับว่าเป็นหลักพุทธธรรมลำดับต้นๆ ที่พุทธศาสนิกชนทั่วโลกกระเสือกถึงและน้อมนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวอาเซียนในแถบลุ่มแม่น้ำโขงซึ่งส่วนใหญ่นับถือนิกายเถรวาทดังกล่าวเพราะผู้ใดที่ปฏิบัติตามหลักเบญจศีล ผู้นั้นจะมีกริยาอาการที่จริยวัตรที่งดงามมากกว่าคนอื่น ถือเป็นหลักพุทธธรรมที่น่าร่งให้แก่ผู้ศึกษาศาสนาจากทั่วทุกมุมโลกในการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ส่วนเบญจธรรมหรือธรรม 5 ก็เป็นเหมือนประตูบานแรกในการฝึกฝนสู่การเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ถือเป็นหลักธรรมเบื้องต้นที่ช่วยส่งเสริมให้นักปฏิบัติมีการจัดระเบียบร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ใดที่ปฏิบัติตามเบญจธรรมผู้นั้นจะมีกัลยาณธรรมดึงดูดสายตาของผู้พบเห็น

จะเห็นได้ว่า ประชาชนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเป็นสังคมที่นับถือศาสนาที่ใหญ่ที่สุดภูมิภาคหนึ่งของโลก เป็นชุมชนที่คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนากลมกลืนเข้ากับวิถีชีวิตชุมชนได้อย่างลงตัว โดยการสนับสนุนอย่างเต็มที่ของภาครัฐ(พระเดชขจร, 2559: 102) ความร่วมมือด้านศาสนาและวัฒนธรรมของชาติสมาชิกลุ่มน้ำโขงทั้ง 6 ชาติได้แก่ จีน เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชาและไทย จึงได้รับรับการจับตามองเป็นพิเศษจากทั่วโลก เพราะหากมีมติเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาของโลก เช่นการประชุมสัมมนานานาชาติลุ่มน้ำโขง เรื่องภาษาและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในลุ่มแม่น้ำโขงอิระวดีเจ้าพระยา และแม่โขง ที่มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาเวียดนาม นครโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โครงการวันวิสาขบูชาโลกที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดขึ้น ณ สหประชาชาติประจำประเทศไทย หรือโครงการพัฒนาศักยภาพพระนักเผยแผ่เขตลุ่มน้ำโขงทั้ง 6 ชาติ ซึ่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานได้จัดขึ้นทุกปีเป็นต้น นับเป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคีในการร่วมสืบทอดโอวาทแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวโบราณที่ชวนให้ฉุกคิดว่า “ถือเบญจศีลไม่ทำให้ตกต่ำ ถือเบญจธรรมจะทำให้สูงขึ้น”

ความเท่าเทียมกันของการเผยแผ่หลักเบญจศีล-เบญจธรรมในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

การเผยแพร่เบญจศีลในชื่อโครงการรักษาศีล 5 ในสังคมไทยที่ดำเนินการภายใต้พระบัญชาของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งคลาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช (ขณะนั้น) นั้นเป็นเรื่องที่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวงและเป็นกิจกรรมที่น่าส่งเสริมมากที่สุดในวงการศาสนาโลกเพราะเป็นการดำเนินกิจกรรมที่ใกล้ชิดชาวพุทธ มีแนวโน้มนโยบายเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติยิ่งขึ้น (ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.sila5.com/detail/>) อาณิสสของศีลช่วยทำให้เป็นผู้กำลังแรงกล้า เป็นอาวุธอย่างสูงสุดเป็นอารมณ์อันประเสริฐ เป็นเกราะอันนำอศรรรยศีลเป็นสะพานบุญ เป็นมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่เป็นยาหอมที่มหัศจรรย์ เป็นเครื่องอุปโลอันประเสริฐบุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีลย่อมหอมฟุ้งไปทั่วทุกทิศครั้งตายไปแล้วก็ได้รับความสุขโสมนัสในสวรรค์ย่อมรื่นเริงในใจที่ทุกสถาน ศีลเป็นยอดและเป็นผู้มีปัญญาสูงสุดที่จะชนะหมู่มารทั้งในมนุษยโลกและเทวโลก

ชาวพุทธไทยหรือชาวพุทธในภูมิภาคอาเซียนรับรู้ถึงคุณูปการของเบญจศีลเป็นอย่างดีว่าหากยึดมั่นในศีลแล้ว คุณภาพชีวิตรุ่งเรืองมากขึ้นอุปสรรคในชีวิตจะทุเลาเบาบางลง การดำเนินชีวิตที่เป็นปกติสุข ไม่ต้องประสบพบเจอกับความทุกข์ความเดือดร้อนให้กับตนเองหรือผู้อื่น และเมื่อทำแล้ว ความเดือดร้อนที่เป็นผลจากการกระทำนั้นย่อมย้อนกลับมาหาตัวเอง ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสรู้ไว้ในทศิตยสังคามวัตตสูตรว่า “ผู้หม่าย่อมได้รับการหม่าตอบ ผู้ชนะย่อมได้ชนะตอบ ผู้ต่ำย่อมได้รับการต่ำตอบ และผู้เคียดย่อมได้รับการซึ่งเคียดตอบ ฉะนั้น เพราะความหม่นกลับแห่งกรรมผู้แย้งชิง ย่อมถูกเขาแย้งชิง” (ทศิตยสังคามวัตตสูตร, สังยุตตนิกาย สคาถวรรค, มหามกุฏวิद्याลัย.เล่ม 24 ข้อ 375 หน้า 475)

การรักษาศีลเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรม คือ สมานธิและปัญญา โดยสมานธิจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยศีลที่บริสุทธิ์เป็นพื้นฐาน หากไม่มีศีลสมานธิก็เกิดไม่ได้ เพราะศีลเป็นเครื่องช่วยควบคุมกายกับวาจา ในขณะที่สมานธิเป็นเครื่องช่วยควบคุมใจ ดังนั้น เมื่อกายกับวาจาไม่สงบ ใจก็ยากที่จะสงบได้ เมื่อใจไม่สงบแล้ว สมานธิก็ยากที่จะเกิด และเมื่อสมานธิไม่เกิด ปัญญารู้แจ้งในเรื่องจริงของชีวิตก็ย่อมไม่เกิดขึ้นไปด้วย เมื่อไม่มีปัญญา ก็ไม่สามารถกำจัดกิเลสอาสวะเพื่อบรรลุมรรคผลนิพพานได้ เมื่อไม่สามารถบรรลุมรรคผลนิพพาน ก็ต้องประสบกับความทุกข์ ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสารอยู่ร่ำไป แต่

เมื่อรักษาศีลได้เป็นอย่างดี สมาธิก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้ และเมื่อสมาธิเกิด ปัญญาก็เกิด ตามมาเมื่อปัญญาเกิด ก็สามารถจะกำจัดกิเลสอาสวะ และบรรลุมรรคผลนิพพานได้ ดังนั้น การรักษาศีลจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์อย่างยิ่งต่อเส้นทางสู่นิพพาน

การมุ่งเรียนรู้หลักพุทธธรรมคำสั่งสอนถือเป็น “ความจำเป็นที่ขาดไม่ได้” (needs) มากกว่าที่จะเป็นแค่ “ความต้องการ” (want) เพราะเป็นการแสดงออกถึงการตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของพุทธศาสนิกชนที่พึงมีต่อพระพุทธศาสนา แต่การนำเสนอหลักธรรมสู่สาธารณชนควรเป็นไปโดยเท่าเทียมกันเพื่อสร้างโอกาสให้กับพุทธศาสนิกชนได้รับทราบความหลากหลายของหลักพระพุทธธรรมอย่างเสมอเหมือนกัน โฉนดคณะผู้เขียนขอยกเหตุผลสำคัญมาสนับสนุนดังนี้

1. ความเท่าเทียมกันในการเผยแผ่หลักธรรมจะช่วยกำจัดสิ่งที่แฝงมากับศีล ศีลเป็นข้อห้ามในการปฏิบัติ แต่ในการปฏิบัติจริงนั้นจิตมนุษย์บางคนที่ยังสูงไม่พอยังสร้างปัญหาบาปมีไม่มากพอที่จะเข้าใจถึงแก่นแท้ของศีลเพราะมนุษย์บางคนยังมีมีจิตยึดอยู่ บางจึงมองสิ่งที่เป็นข้อห้ามราวกับว่า “ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ” เช่นยิ่งห้ามพูดเท็จยิ่งต้องพูดเท็จเพื่อจะได้ไม่ต้องรับโทษหรือการห้ามนอกใจคู่ของตนเองทำให้คู่ของตนบันดาลกิเลสที่จะสังเกตความงามของผู้อื่นมากขึ้นหรือแม้กระทั่งการจัดงานบุญที่ยังบริการสุราเมรัยให้กับคนร่วมงาน เป็นต้น ดุจเป็นการทำทนายศีลจนอาจส่งผลร้ายต่อตนเองอย่างรู้เท่าไม่ถึงการแต่หากมีการส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่มากขึ้นกว่าเดิมก็เท่ากับเปิดโอกาสให้คนที่ใกล้เคียงที่จะบรรลุธรรมสามารถพบแสงประทีปแห่งธรรมได้เร็วขึ้นก็เป็นได้

2. ความเท่าเทียมกันในการเผยแผ่หลักธรรมจะสามารถชาวพุทธยึดมั่นในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นเพราะเหตุว่าการรับรู้หลักธรรมใดหลักธรรมหนึ่งมากเกินไปจะทำให้ชาวพุทธพึงเล็งผลเลิศ (outcome) ของหลักธรรมนั้นๆ มากเกินไปอาจทำให้ปัญญามีน้อยแต่หากมีการเผยแผ่หลักธรรมที่หลากหลายมากมากขึ้นอาจส่งผลดีให้พุทธศาสนิกชนได้เปิดมุมมองครั้งสำคัญจนนำไปสู่การเข้าถึงหลักพุทธธรรมได้อย่างรวดเร็วยังผลให้คนไร้ศาสนามีโอกาสเอนเอียงที่จะฝึกฝนตามแนวทางพระพุทธศาสนาหรือชาวพุทธที่ลี้เลในหลักคำสอนหันกลับมามุ่งมั่นในพระพุทธศาสนาอีกครั้งหรือแม้กระทั่งชาวพุทธที่ศรัทธาอยู่แล้วก็จะยิ่งยึดมั่นในพระพุทธศาสนามากขึ้นไปอีกเช่นกัน

3. ความเท่าเทียมกันในการเผยแผ่หลักธรรมจะช่วยสร้างปัญญาให้กับชาวพุทธเพราะคำสอนของพระพุทธองค์ไม่ได้บังคับให้ทำตามไม่ได้เน้นการลงโทษหากฝ่าฝืนไม่ได้ขี้ให้กลัวหากไม่ปฏิบัติตามแต่เน้นให้ปฏิบัติตามโดยสมัครใจเน้นปลูกสติและเพิ่มปัญญาเพื่อนำไปใช้เป็นความรู้ ในการพัฒนาตัวเองและใช้แก้ไขปัญหาคือปัญหาต่างๆ ในชีวิตเมื่อพุทธศาสนิกชนเหล่าใดที่ใครในธรรมสามารถเรียนรู้หลักธรรมที่หลากหลายพุทธศาสนิกชนเหล่านั้นก็สามารถประเทืองปัญญา และพานพบกับความสุขในชีวิตได้อย่างง่ายดาย

4. ความเท่าเทียมกันในการเผยแผ่หลักธรรมจะช่วยทำให้พระธรรมทูตทำงานง่ายขึ้นเพราะเมื่อมีการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่กว้างขวางและหลากหลายจะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตที่ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ต่างประเทศสามารถถ่ายทอดหลักคิดเชิงพุทธให้กับชาวต่างชาติได้เข้าใจง่ายขึ้นโดยอาศัยกระแสการเผยแผ่จากหน่วยงานรัฐหรือองค์กรเอกชนเป็นปัจจัยสนับสนุนการทำงานที่สะดวกทำให้พระธรรมทูตมีเวลามากพอที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์มากขึ้นด้วย

5. ความเท่าเทียมกันในการเผยแผ่หลักธรรมจะช่วยทำให้นโยบายของประชาคมอาเซียนบรรลุเป้าหมายเร็วขึ้นนโยบายหนึ่งที่สำคัญของการเปิดตลาดเสรีอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 คือการใช้แนวคิดทางศาสนาท้องถิ่นช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับสังคมและวัฒนธรรม (พระเดชขจร, 2559: 115) ประชากรในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงมีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมทวารจะสร้างความเข้มแข็งให้กับภูมิภาคนี้จึงต้องผลักดันจุดเด่นที่มีอยู่แล้วให้โดดเด่นมากยิ่งขึ้นอาทิเช่นการส่งเสริมให้พระภิกษุแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศาสนาด้วยการสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติมากขึ้นยิ่งหลักธรรมมีความหลากหลายมากเท่าใดเป้าหมายของประชาคมอาเซียนก็จะบรรลุผลเร็วมากขึ้นเท่านั้น

6. ความเท่าเทียมกันในการเผยแผ่หลักธรรมจะช่วยเร่งสร้างสันติภาพโลกให้เกิดขึ้นโดยเร็วสถานการณ์โลกในปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงเร็วมากทั้งการสื่อสารและการเคลื่อนย้ายทุนข้ามชาติสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในเวลาที่รวดเร็วด้วย ฉะนั้นจึงมีโอกาสเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศอันเนื่องจากการขัดผลประโยชน์ได้แต่หากมีแนวคิดใด ๆ ที่จะสามารถสร้างความสงบในจิตใจได้ทันเวลาแนวคิดนั้นก็

สามารถช่วยคุ้มครองสันติภาพให้เกิดขึ้นได้ด้วยเหตุนี้แนวคิดที่เหมาะสมกับการสร้างสันติภาพโลกที่ใกล้เคียงที่สุดคือแนวคิดขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง

แม้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งหมดแม้จะมีมากถึง 84,000 พระธรรมขันธ์แต่ก็สามารถประมวลธรรมลงมาได้ที่ศีลสมาธิปัญญาและสามารถสรุปย่อเหลือหลักปฏิบัติเพียงหนึ่งข้อนั่นคือความไม่ประมาทคำสอนในพระพุทธศาสนาจัดเป็นอเทวนิยม เพราะปฏิเสธเทพเจ้าในฐานะที่เป็นผู้สร้างผู้รักษาหรือผู้ทำลายโลกแต่เน้นให้มวลมนุษย์ถือหลักกฎธรรมชาติ (ธรรมะ) เป็นเครื่องยึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตตลอดไป พระพุทธศาสนาเน้นความประพฤติปฏิบัติด้วยการผ่านการฝึกฝนปฏิบัติและพัฒนาตนให้สงบสะอาดบริสุทธิ์ทั้งภายนอก (ศีล) และภายใน (สมาธิ) จนเกิดความรู้แจ้งอย่างถ่องแท้ตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งมวลมนุษย์ทุกคนก็สามารถเป็นเทพเจ้าได้บนฐานความเชื่อ (สุชีพ, 2541: 9-10) พระธรรมคำสอนของพระองค์สามารถช่วยให้หลุดพ้นจากความทุกข์ได้จริง

ฉะนั้น หลักกรรมดีกรรมชั่วจึงมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนทั้งคนและสัตว์แสดงให้เห็นถึงความเป็นสากลของพระธรรมคำสอนซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมทั้งชีวิตมนุษย์และสัตว์ความเท่าเทียมกันเป็นความเสมอภาคอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เพราะว่ามนุษย์มีสติและปัญญาที่เหนือกว่าเวไนยสัตว์หลายชนิดมนุษย์จึงต้องการพื้นที่ในการแสดงออกความเท่าเทียมกันเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติและเป็นความชอบธรรมที่มนุษย์พึงมีบนความต้องการขั้นพื้นฐานเนื่องจากมนุษย์มีความกลัวเป็นพื้นฐานอยู่ตลอดเวลาความกลัวอยู่ในจิตใต้สำนึกมนุษย์มาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์จนถึงสมัยเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้มนุษย์ต้องแสวงหาความมั่นคงปลอดภัยเพื่อเป็นหลักประกันว่าชีวิตและทรัพย์สินจะปลอดภัยจากการถูกรุกราน (อุดมศักดิ์, 2555: 27) สิทธิความเท่าเทียมกันจึงเป็นเสรีภาพตามธรรมชาติอย่างหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์มีความปลอดภัยมากขึ้นเมื่อสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นมนุษย์จึงต้องรักษาความชอบธรรมจากการฉ้อฉลของผู้ปกครองเพื่อรักษามาตรฐานการดำรงชีวิตให้มีคุณค่าและสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ดังนั้นความเท่าเทียมกันจึงเปิดโอกาสให้บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับหรือใช้การบริการสาธารณะอย่างเดียวกันภายใต้ระเบียบเดียวกันซึ่งรัฐไม่สามารถที่จะเลือกปฏิบัติหรือการให้บริการกับประชาชนเฉพาะคนใดคนหนึ่งได้ (สุรพศ,

2554; 2) ความเสมอภาคทางศีลธรรมดังกล่าวเป็นความเสมอภาคตามแนวพระพุทธศาสนาที่ว่า “มนุษย์มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา (right to educate) อย่างสุดตามความสามารถตนและมีเสรีภาพในการเลือกการกระทำทางศีลธรรม (กรรม) ด้วยตนเองมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อผลของการกระทำที่ดีหรือเลวของตนเอง” (พระครูปทุมกันทรารกร, อ้างแล้ว: 32) การเรียนรู้หลักพุทธธรรมในฐานะพุทธศาสนิกชนถือเป็นภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ทุกภาคส่วนต้องร่วมด้วยช่วยกันโดยเสมอภาคกันความสำคัญของการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่หลากหลายทำให้เกิดอรรถประโยชน์มากมายความเท่าเทียมก็เป็นหนึ่งในอานิสงส์นั้นเมื่อความเท่าเทียมเกิดขึ้นผลสัมฤทธิ์สูงสุดของการเผยแผ่คำสอนตามแนวทางพระพุทธศาสนาก็จะบังเกิดตามมาหลักธรรมที่คณะผู้เขียนอยากจะให้เผยแผ่เคียงคู่กับเบญจศีลคือเบญจธรรมเพราะเบญจธรรมเป็นธรรมที่ละเอียดชวนปฏิบัติตามอย่างน่าอัศจรรย์ดังคำกล่าวที่ว่า “รักษาเบญจศีลบำเพ็ญเบญจธรรม”

สรุป

องค์ความรู้ในโลกนี้มีมากมายเหลือคณานับแต่เป็นปริมาณเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระพุทธองค์จึงทรงได้สมญานามว่าพระสัพพัญญูคือผู้หยั่งรู้ตั้งแต่กำเนิดของจักรวาลจนถึงวาระสุดท้ายของอากาศโลกพระธรรมชั้นตั้งแต่ละพระธรรมชั้นหลักธรรมแต่ละข้อคำสอนแต่ละคำล้วนกลั่นมาจากความปรารถนาให้สรรพสัตว์ออกจากความทุกข์ให้เป็นทรงสอนให้เหล่าเวไนยสัตว์ดับทุกข์ได้ด้วยตนเองทรงปรารถนาให้เดินตามทางแห่งความสุขชั้นวันรันตร์ด้วยการลดจำนวนภพชาติทว่า การถ่ายทอดหลักธรรมจากรุ่นสู่รุ่นจักต้องได้รับพิจารณาอย่างยิ่งเพราะการเริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยหลักธรรมใดหลักธรรมหนึ่งเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมแต่เมื่อมีหลักธรรมแรกไปแล้วก็ควรมีหลักธรรมอื่นที่ใกล้เคียงควบคู่ไปด้วยเช่นเมื่อเผยแผ่เบญจศีลก็ควรเผยแผ่เบญจธรรมควบคู่ไปด้วยเป็นต้นหากหลักธรรมได้รับการผลักดันให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในสังคมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็เป็นเรื่องง่ายขึ้นเมื่อการเผยแผ่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันเกียรติคุณของพระพุทธศาสนาก็จรไปไกลได้อย่างแน่นอนอนสมดังวาทีธรรมที่ว่า “พระพุทธเจ้าทรงค้นพบหลักธรรมแต่พุทธศาสนิกชนที่ดีต้องแบ่งเบาภาระของพระพุทธเจ้าได้”

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2541). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2559). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปลฉบับพิมพ์ 91 เล่มฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัยการศึกษาด้านธรรมะ. (2559), ความรู้ด้านหลักพุทธธรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://tmarin222.wordpress.com> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2561) ชิตมโน. (2533), พระพุทธศาสนาในนานาประเทศ. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัยพระครูปฐมกัณฑ์ทรากร. (2554), “หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระครูปริยัติรัตนายุตและอุทัยสติมัน “ พุทธธรรมกับการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ” วารสารมจรพุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2560) หน้า 47-58. พระเดชขจรชนดิโร (ภูทิพย์), “ มาตรการของรัฐเพื่อการรับมือภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียน ”, วารสารพุทธอาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559): หน้า 109-120
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2540) พระพุทธศาสนาในอาเซียนกรุงเทพฯ: ธรรมสภา. (2556), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์พระมหาประเสริฐธมฺมเสฏฐ (เสี้ยวสูง), (25547), ความเสมอภาคในพุทธศาสนา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/427669> (สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2561).
- พระมหาสนองปฐโจปการี. (2553), มนุษย์กับสังคม, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบฐิตญาโณ). (2536), ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา, กรุงเทพฯ, มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, (2521), เบญจศีลและเบญจธรรม, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- สมบูรณ์สุขสำราญ. (2534), พุทธศาสนากับความชอบธรรมทางการเมือง: กรณีเปรียบเทียบไทยลาวและกัมพูชา, โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัยฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมพนธ์ บุญคูปต์. (2548), พุทธศาสนา: สัจธรรมของชีวิตที่ปัญญาชนควรรู้กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลวิชัยยุทธ.
- สุชีพ ปุณฺณภาพ. (2541). คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย,
- สนิท ศรีสำแดง. (2535), พุทธปรัชญา. กรุงเทพฯ: นีลนารการพิมพ์
- สุรพศ ทวีศักดิ์. (2554), พุทธที่แปลกแยกจากความเสมอภาคในโลกสมัยใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://prachatai.com/journal/2011/09/36738> สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2561]
- อุดมศักดิ์สินธิพงษ์. (2555). สิทธิมนุษยชน, กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- Kosum Saicha. (2014). Politics and Regional integration in Greater Mekong Sub-region Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University. Pranke, Patrick (1995), “ On Becoming a Buddhist Wizard,” in: Buddhism in Practice, ed Donald S. Lopez, Jr., Princeton: Princeton University Press.

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21*

Social Changes in the 21st Century

พระณัฐวุฒิ พันทะลี¹

PhraNatthawut Phanthali¹

¹วัดป่าอินทราราม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

¹WatpaIntharam, Amphoe Mueang, Khon Kaen

Author for Correspondence: Email: pantalee200134@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21 โลกได้เข้าสู่สังคมที่เรียกว่า “สังคมความรู้” ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นทุกวัน และเราสามารถรับความรู้ได้จากหลายช่องทางและได้รับอย่างรวดเร็ว เป็นโลกของเทคโนโลยีและนวัตกรรม เครื่องจักรและหุ่นยนต์ ถูกนำเข้ามาใช้งานทดแทนแรงงานคน ในความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับวิถีชีวิตของมนุษย์ การที่มนุษย์ จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนี้ เราจะต้องเตรียมความพร้อม เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 นี้ ความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้นหลายด้าน ทั้งด้านทักษะชีวิต ด้านการเมือง ด้านการศึกษา ด้านอารยธรรมใหม่ ด้านระบบทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านสวนสาธารณะ ด้านเครือข่ายทางสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและยากที่จะคาดเดาได้ว่า จะเกิดอะไรขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลง; ศตวรรษที่ 21

Abstract

Social Change in the 21st century, the world has entered a society known as "Knowledge society" new knowledge occurs every day. And we can receive knowledge from many channels and quickly Is a world of technology and innovation Machinery and robots were imported to replace human labor The

* Received 20 August 2020; Revised 25 August 2020; Accepted 28 August 2020

advancement in technology and information systems is an important factor that drives changes in the way of life of a human being. It is important to adapt to these changes. We must prepare. To be able to cope with social changes and various problems that will occur in the 21st century, many changes occur in including life skills, politics, education, new civilization social systems communication park side and social networks. The life skills political education new civilization social system communication park side social network change is fast and it's hard to predict what will happen next.

Keywords: Changes, 21st Century

บทนำ

เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลง มิติของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแบบเดิม อาจต้องถูกทับซ้อนด้วยแนวคิด รูปแบบวิธีการ ความเชื่อและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ตามยุคสมัย ทุกคนข้ามผ่านวันเวลาที่แปรผันเปลี่ยน และต้องยืนหยัดอยู่ให้ได้ในสังคมสมัยใหม่ พัฒนาตนเอง ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ของวันนี้ และอนาคตข้างหน้าให้สมบูรณ์อย่างเต็มกำลัง สังคมที่โลกเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว และการบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น โลกในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 19 และ 20 อย่างสิ้นเชิง เศรษฐกิจ อุตสาหกรรมในอดีต ได้ถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้และนวัตกรรม และไม่ว่าจะหันไปทางใด ก็ จะเห็นการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตแทนการใช้แรงงานแบบเดิม (ณัฐวัฒน์ ล่องทอง, 2562) ส่วนประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 ก็มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากโลกในศตวรรษที่ 20 ทางโครงสร้างอย่างรวดเร็วมาก โดยประเทศไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงมีอยู่หลายด้าน ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านเศรษฐกิจ อัตราการขยายตัวและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตที่มีบทบาทสูง ภาคเกษตรเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศและเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจ ขณะที่การเชื่อมโยงเศรษฐกิจในประเทศกับต่างประเทศทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

2) การเปลี่ยนแปลงด้านสถานะทางสังคม ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุจากการมีโครงสร้างประชากรที่วัยสูงอายุเพิ่มขึ้น วัยเด็กและวัยแรงงานลดลง คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัยแต่มีปัญหาคุณภาพการศึกษาและระดับสติปัญญาของเด็ก พฤติกรรมเสี่ยงต่อ

สุขภาพ และผลิตภาพแรงงานต่ำ ประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้น และมีการจัดสวัสดิการทางสังคมในหลายรูปแบบ แต่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างทั่วถึง

3) การเปลี่ยนแปลงสภาวะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลซ้ำเติม ทำให้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรุนแรงกระทบต่อผลผลิตภาคเกษตรและความยากจนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4) การเปลี่ยนแปลงสภาวะด้านการบริหารจัดการการพัฒนาประเทศ ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น แต่ความขัดแย้งทางการเมือง ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีอยู่ และส่งผลต่อเศรษฐกิจ การดำรงชีวิตของประชาชน และความเชื่อมั่นของนานาชาติ รวมทั้งความสงบสุขของสังคมไทย ขณะที่ประสิทธิภาพภาครัฐมีการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่ดีขึ้น แต่ขีดความสามารถในการป้องกันการทุจริตต้องปรับปรุง

ดังนั้น แนวโน้มของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ การที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ประชาชนจะเตรียมตัวให้มีทักษะในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทักษะชีวิต ด้านการเมือง ด้านการศึกษา ด้านอารยธรรมใหม่ ด้านระบบทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านสวนสาธารณะ ด้านเครือข่ายทางสังคม เพื่อที่จะใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพสูงสุด และประชาชนจะต้องคิดหาวิธีแก้ปัญหา และวิธีการปรับตัวให้อยู่รอดกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในครั้งนี้(สุพรรณา เพ็ชรรักษา และสมเกียรติ กอบัวแก้ว, 2562)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านทักษะชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21

1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในโลกของการทำงาน เขาไม่ต้องการคนเรียนเก่งจำเก่งอีกแล้ว แต่เขาต้องการคนที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพราะความรู้ที่มีในวันนี้อีกไม่กี่ปีข้างหน้าจะกลายเป็นความรู้เก่าไปเสียแล้ว เพราะฉะนั้นคนที่ประสบความสำเร็จในอนาคตจะต้องเป็นคนพร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่มีในตำราเรียน และจะต้องเป็นผู้ที่มีความสุขในการเรียนรู้ เพื่อที่จะมีแรงจูงใจในการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ต้องคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ และแก้ไขปัญหาได้

2) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ คือ ความสามารถของคนในการที่จะปรับตัว หรือเลือกทางเดินชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งทักษะนี้จะช่วยให้ทุกคน ๆ สามารถเผชิญกับความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่ยากจะคาดเดาว่าจะเป็นอย่างไร รวมไปถึงการรู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง มีความยืดหยุ่นประนีประนอม เพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายมากกว่ายึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง มองความล้มเหลวที่เกิดขึ้นว่าเป็นบทเรียน มีความรับผิดชอบ มีวินัยและทุ่มเททำงานอย่างจริงจัง รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักการให้และทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น มีภาวะความเป็นผู้นำ และรู้จักทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน

3) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร คือ การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ใช้ให้ถูกวิธี และเกิดประโยชน์ ใช้เทคโนโลยีเพื่อหาความรู้มากกว่าความบันเทิง รู้วิธีการที่จะเข้าถึงข้อมูลต่างๆ และสามารถประเมินได้ว่าข้อมูลที่มาหลายแห่งนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ รู้จักอ้างถึงที่มาของข้อมูล มีทักษะที่จะนำเสนองานต่าง ๆ มากกว่านั่งอ่านไปเรื่อย ๆ โดยไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่จับประเด็นสำคัญ

สรุป ทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 นี้ จะช่วยให้เราประสบความสำเร็จและมีความสุข แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตาม แต่ทักษะเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนที่เขียนไว้ข้างต้นนั้น ว่าในอนาคตข้างหน้า เราจะต้องเผชิญกับปัญหาระดับโลก ทั้งด้านการเงิน เศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม โรคภัยไข้เจ็บ เพราะฉะนั้นนอกจาก 3 ทักษะนี้แล้ว พวกเราทุกคนต้องเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เคารพสิทธิการเป็นพลเมืองของชุมชน สังคมและโลก และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านการเมืองแห่งศตวรรษที่ 21

1) การแพร่ขยายตัวของการเมืองแบบประชาธิปไตยเสรี ที่เน้นเสรีภาพทางการเมือง การลดอำนาจที่เคยเข้มข้นของศูนย์กลาง และสนับสนุนการกระจายอำนาจ

2) การเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์กรเอกชนและองค์กรประชาชน การให้ความสำคัญต่อชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มประชากรที่เคยถูกกีดกันการมีส่วนร่วมทางการพัฒนาและทางเศรษฐกิจการเมือง เช่น สตรี ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อสิทธิเด็ก

3) การเน้นการร่วมมือกันพิทักษ์รักษาสีงแวดล้อม ซึ่งถือว่าเป็นความมั่นคงร่วมกันของมวลมนุษยชาติ โดยการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมมือกันข้ามรัฐ เพราะสภาพของปัญหาสิ่งแวดล้อมมีลักษณะการกระจายตัวข้ามอาณาเขตของรัฐหลายรัฐ เพราะสภาพของปัญหาสิ่งแวดล้อมมีการกระจายตัวข้ามอาณาเขตของรัฐหลายรัฐ และเชื่อมโยงกันทั่วโลก

4) การสร้างความมั่นคงทางด้านการทหารลดน้อยลง การดำเนินนโยบายด้านการทหารจึงดำเนินการลดกำลังอาวุธ ลดความรุนแรง แสวงหาแนวทางและมาตรการพหุภาคี ในการจัดการทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้าง ความเชื่อมั่นไว้วางใจซึ่งกันและกัน การป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์(มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2562)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21

การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 กำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นเรื่อย ๆ และระบบการศึกษา จำเป็นต้องปรับตัว โดยไม่ใช่แค่การปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่ต้องเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคมและตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผู้กำหนดนโยบายและบุคลากรด้านการศึกษาของไทยต้องตระหนักว่า การศึกษาควรจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต แม้ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในด้านการเข้าถึงการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แต่ประเทศไทยยังคงประสบความท้าทายอีกหลายประการ เช่น นักเรียนจำนวนมากยังไม่มีทักษะพื้นฐานที่ควรจะมี ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและในระดับระหว่างประเทศ หรืออัตราส่วนของเด็กที่ไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาอย่างค่อนข้างสูง จึงทำให้เยาวชนจำนวนมากขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในโลกแห่งความเป็นจริง

การปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งจะช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาส และความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจภายในประเทศ และด้วยแนวโน้มการเป็นสังคมผู้สูงอายุและสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานที่ลดลงเรื่อย ๆ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะ คือ ปัจจัยสำคัญของความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอนาคต ดังนั้น คุณภาพของระบบการศึกษา ตลอดจนสมรรถนะและทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะตอบโจทย์ดังกล่าวแม้ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา และการพัฒนารวมทั้งการปฏิรูประบบการศึกษาที่กำลังเกิดขึ้นในไทยจะมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองต่อปัญหาข้างต้น แต่ความท้าทายของไทยคือจะหาอย่างไรจึงจะสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในชั้นเรียนทั่วประเทศ และเราจะเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนให้มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะและทักษะของผู้เรียนได้อย่างไร ในขณะที่ทักษะพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การคำนวณและการอ่านเขียนยังคงเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนรู้ในอนาคต นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ด้วย เพื่อให้พวกเขาเติบโตได้ในยุคแห่งความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ทักษะที่สำคัญดังกล่าวที่เราควรหันมาให้ความสำคัญ เช่น การปรับตัว การคิดเป็นระบบ การสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการทำงานร่วมกับคนอื่น ซึ่งเป็นทักษะที่นำไปใช้ได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ตามแนวโน้มปัจจุบันที่คนรุ่นใหม่จะเปลี่ยนงานข้ามสาขาวิชาชีพที่หลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถในการนำทักษะที่มีไปปรับใช้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ

การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาเป็นอีกเรื่องที่สำคัญ เพราะหลักสูตรการศึกษา คือ กรอบที่กำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทั่วประเทศ ดังนั้น กระบวนการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาจึงควรจะนำไปสู่การ

ปลูกฝังความรู้ ทักษะ ทักษะ และค่านิยมต่าง ๆ ที่เยาวชนจำเป็นต้องมี เพื่อให้พวกเขาเติบโตได้ ไม่ใช่แค่ในโลกปัจจุบัน แต่รวมถึงอนาคตกระบวนการดังกล่าวควรจะอยู่บนพื้นฐานของผลการศึกษาวิจัย และการใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ด้านการพัฒนาสมรรถนะจากทั่วโลก รวมทั้งต้องตอบสนองต่อความคาดหวังและเป้าหมายในการพัฒนาของประเทศ มันควรเป็นกระบวนการที่ทุกคนมีส่วนร่วม ตอบสนองความต้องการของเยาวชน และสามารถพัฒนาทักษะที่พวกเขาต้องการให้เกิดขึ้นได้ โดยอาศัยวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้ภาคเอกชนควรมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ด้วย เพื่อให้การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษานำไปสู่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นที่ตรงความต้องการของนายจ้างได้อย่างแท้จริง (ฮิวจ์ เกลานี่, 2562)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านอารยธรรมใหม่แห่งศตวรรษที่ 21

อารยธรรมใหม่ คือ ลักษณะของการร่วมออกแบบและลักษณะของนวัตกรรมทางสังคม คือ เน้นความร่วมมือ การสร้างเครือข่าย และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นตัวแปรสำคัญ ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นนวัตกรรมทางสังคมเป็นสิ่งที่สร้างความเลื่อมลรางระหว่างชั่วคราวข้าม เพราะการประสานความร่วมมือทำให้รูปแบบปฏิบัติการเป็นแบบร่วมแรงร่วมใจมากกว่าต่างคนต่างทำ ลักษณะที่เชื่อว่าเหมาะสมของสังคมในอนาคตก็มีความเลื่อมลรางระหว่างเมืองและชนบทด้วย กล่าวคือ ความเป็นเมืองที่เราคุ้นเคยกันเป็นสิ่งตรงข้ามกับชนบทเสมอ ไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงหรือมายาคติ และต่างก็มีข้อดีและข้อเสียในแบบของตนเอง แต่ทว่าเมื่อเวลาผ่านไปประชากรของผู้คนส่วนใหญ่ในโลกมีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นชาวเมืองและมีที่ท่าว่าทุกเมืองจะมีขนาดใหญ่ขึ้น รวมทั้งจะมีเมืองเกิดใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แนวคิดของสังคมในอนาคตได้ผนวกเอาข้อดีหลายประการของทั้งเมืองและชนบทไว้ด้วยกัน โดยถึงแม้เราจะอาศัยอยู่ในเมืองแต่เราก็มีความเป็นชุมชนที่แบ่งปันช่วยเหลือ สร้างเครือข่ายและปฏิสัมพันธ์กันได้ โดยการสร้างเครือข่ายในอินเทอร์เน็ต คน ๆ หนึ่งสามารถอยู่ได้หลายชุมชน นอกเหนือไปจากละแวกบ้านที่ตนเองอยู่แล้ว ในโลกอินเทอร์เน็ตเขาอาจมีชุมชนหรือกลุ่มความร่วมมือที่ร่วมกับเพื่อนที่อยู่ห่างออกไปหลายร้อยกิโลเมตร เมื่อมีเครือข่ายที่กว้างไกลและผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นเรื่องปกติ ทุกสิ่งทุกอย่างก็ไม่จำเป็นต้องมารวมศูนย์อย่างเดียว ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับระบบกระจายตัวจึงเป็นตัวเลือกที่ถูกเสนอขึ้นมา เศรษฐกิจจะเป็นในรูปแบบ “เศรษฐกิจเชิงสังคม” ซึ่งผลประโยชน์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมาบรรจบกัน ตลาด รัฐ และเศรษฐกิจแบบพึ่งพาเงินอุดหนุนของรัฐ (grant economy) อยู่ร่วมกับการพึ่งพาตนเอง การช่วยเหลือกันและกัน การแลกเปลี่ยนสิ่งของ การบริจาค และกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ มีลักษณะต่างออกไปอย่างมากจากเศรษฐกิจที่อิงกับการผลิตและการบริโภคสินค้า เป็นต้นว่าการใช้เครือข่ายการกระจายสินค้าอย่างครอบคลุม เน้นความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอรวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ การดูแล และการบำรุงรักษามากกว่าการบริโภคครั้งเดียว ทั้งนี้ก็เป็นไปเพื่อความยั่งยืนและเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้น ระบบการกระจายถูกนำมาใช้ภายใต้แนวคิดนี้ โดยมันหมายถึงระบบที่สังคมและเทคโนโลยีตอบสนองซึ่งกันและกัน และกระจายตัว

อยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกันแต่มีความเชื่อมโยงกันเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีระบบแบบกระจายตัวใดจะถูกนำไปใช้ได้โดยปราศจากนวัตกรรมทางสังคม อีกทั้งยังต้องมีพัฒนาการไปตามขั้นลำดับ ค่อย ๆ เริ่มต้นด้วยคลื่นลูกแรกของการเปลี่ยนแปลง คือ การสื่อสารแบบกระจายตัว ถัดจากนั้นก็จะเป็นส่วนอื่น ๆ ที่เปลี่ยนไปเป็นแบบกระจายตัว ทั้งนี้ลักษณะของสังคมในระบบกระจายตัวมักมีองค์ประกอบเหล่านี้

โครงสร้างพื้นฐานแบบกระจายตัว หมายถึง พลังงานน้ำหรือไฟฟ้าทั้งหลาย มีการผลิตไฟฟ้าด้วยโรงไฟฟ้าขนาดย่อมกระจายไปในแต่ละท้องที่ พลังงานทดแทน พลังงานสีเขียว โรงไฟฟ้าประสิทธิภาพสูงขนาดย่อม รวมทั้งมีโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ เป็นต้น ด้านทรัพยากรน้ำ มีการกระจายแจกจ่ายน้ำในกรณีที่ต้องใช้น้ำคุณภาพสูง ส่วนความต้องการใช้น้ำในลักษณะอื่น ๆ จะต้องใช้น้ำในท้องถิ่น เช่น น้ำฝนหรือน้ำที่กักเก็บไว้และบำบัดอย่างเหมาะสม ระบบน้ำแบบกระจายตัวแนวใหม่จำเป็นต้องมีการวางแผนโดยเฉพาะเจาะจง เรียกว่าการออกแบบเมืองที่ให้ความสำคัญกับน้ำ (water-sensitive urban design) รวมทั้งทัศนคติและพฤติกรรมใหม่ของชาวเมืองเครือข่ายอาหารแบบกระจายตัว เป็นแนวคิดที่ถูกกระตุ้นโดยความกังวลเกี่ยวกับเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพาสารเคมีและน้ำมัน กระแสนวัตกรรมนี้ส่งเสริมอาหารท้องถิ่น เพื่อทำให้ระบบอาหารมีความมั่นคง เน้นเพิ่มความสามารถของท้องถิ่นให้พึ่งพาตัวเองได้ เป็นการแก้ปัญหาที่มุ่งเชื่อมโยงเกษตรกรรมกับการบริโภคอาหาร รวมถึงการกระจายอาหารในสเกลใกล้เคียง เช่น ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายระหว่างคนในเมืองที่มีพื้นที่ในการผลิตต่อกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่รอบนอกเมือง เป็นต้น

วัฒนธรรมของความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ทำให้ต้องมีการเตรียมตัวที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ต้องเป็นสังคมที่มีความหลากหลายและสร้างสรรค์ด้วย เพราะผู้คนที่แตกต่างกันมีพื้นฐาน ทัศนคติและความรู้อันหลากหลายเมื่อมารวมมือกันก็สามารถสร้างทางออกที่มีแง่มุมหลากหลายมิติครอบคลุมเหตุปัจจัยของปัญหาได้มากขึ้น วัฒนธรรมแบบนี้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทุกสถานการณ์ ถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะดูห่างไกล และนวัตกรรมทางสังคมยังไม่ใช้ความคิดกระแสหลักแต่ทว่ามันก็เป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับและได้รับความสนใจจากหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตในปัจจุบัน ซึ่งในความเปลี่ยนแปลงหลากหลายอย่างทั้งเรื่องทรัพยากรและจำนวนประชากร นำพามาซึ่งการเร่งความเร็วเข้าสู่จุดวิกฤตในหลายมิติ สังคมต่าง ๆ จำเป็นต้องหาวิธีรับมือและแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วไปในขณะเดียวกัน พวกเราถูกกดดันให้เร่งทดสอบและทดลองวิธีการใด ๆ ก็ตามที่มีความเชื่อว่าจะมีประสิทธิภาพและให้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจ โดยใช้เงินน้อยกว่าและลดความเสียหายอย่างร้ายแรงจากภาวะถดถอยได้อย่างจริงจัง นวัตกรรมทางสังคมและแนวคิดการร่วมออกแบบเป็นหนึ่งในตัวเลือกที่ได้รับการพิสูจน์มาแล้วในหลายพื้นที่ แม้จะไม่ได้ยิ่งใหญ่จนพลิกวัฒนธรรมของสังคมโลกได้ขณะนี้แต่ก็จับต้องได้และเป็นเหตุเป็นผลในตัวมันเองอย่างที่สุด ที่สำคัญแนวคิด

เหล่านี้ใช้องค์ประกอบหลักที่มีพลังที่สุดและหาได้ง่ายที่สุด คือ มนุษย์และเทคโนโลยีเครือข่าย โดยทั้งสองอย่างในปัจจุบันได้ผสมกันได้อย่างลงตัวจนแทบเป็นเนื้อเดียวกันไปแล้วนั้น สิ่งที่คุณเหมือนเป็นอารยธรรมใหม่ที่ห่างไกลจึงอาจไม่ได้ไกลอย่างที่เราคิด เพียงแค่เราสามารถเริ่มต้นได้จากพื้นฐานที่เรามีในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านระบบทางสังคมในศตวรรษที่ 21

ระบบทางสังคมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นได้สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแก่ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลกระทบต่อโลก รวมทั้งประเทศไทยในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1) ระบบโลกไม่ได้มีส่วนช่วยให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยดีขึ้น ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลของไทยจะเป็นไปตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญที่มีรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง แต่รัฐบาลก็ยังไม่มีความเสถียรภาพ ยังเป็นรัฐบาลผสมที่พรรคการเมืองและนักการเมืองอาศัยการใช้เงินปูทางเข้ามามีอำนาจแสวงหาผลประโยชน์ของตนและพรรคพวก กระแสโลกาภิวัตน์ที่นำการเมืองเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยไร้พรมแดนย่อมนำไปสู่จุดจบของระบอบประชาธิปไตย ประเทศไทยอาจจนจะไม่มีอำนาจต่อรองผลประโยชน์ใด ๆ ต้องยอมให้กลุ่มประเทศทุนนิยมขนาดใหญ่ และบริษัทข้ามชาติทั้งหลายเข้ามามีอำนาจแสวงหาผลประโยชน์ กลายเป็นลัทธิล่าอาณานิคมยุคใหม่ โดยใช้เงินและระบบสื่อสารไร้พรมแดนเป็นอาวุธ

2) ระบบสื่อสารเสรีทำให้ยุคไร้พรมแดนมีความใกล้ชิดกัน วัฒนธรรมอเมริกัน ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมบริโภคนิยมและวัตถุนิยมได้เข้าครอบงำโลก อำนาจเงินตราจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหา ตลาดหุ้น และเงินเสรีเปิดโอกาสให้ทุนเก็งกำไรไร้พรมแดน มีอำนาจครอบเหนี่ยวอำนาจรัฐและระบบเศรษฐกิจระดับชาติโดยการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจขึ้นมา ประกาศตั้งกำแพงภาษีและกำหนดมาตรฐานทางสินค้า เช่น ISO 9000 หรือ ISO 14000 เป็นต้น

3) ระบบสารสนเทศที่ช่วยให้การติดต่อทั่วโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วได้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่ง ที่กำลังนำโลกเข้าสู่ความสูงสุดของยุคเงินตรา โดยมีตลาดเงินและตลาดหุ้นเป็นหัวใจของระบบนี้

4) วิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยแถบเอเชียทั้งหมด แสดงถึงความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ และภัยหายนะทางเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ ก็กำลังทำลายระบบเศรษฐกิจโลกทั้งระบบ

ดังนั้น ในสภาพความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ได้สะท้อนให้เราได้เห็นว่ากระแสทุนนิยมและกระบวนการข้ามชาติทั้งหลายได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถครอบงำอำนาจรัฐ แต่สิ่งที่น่าหวาดวิตกคือ ความอยู่รอดของประเทศชาติในท่ามกลางกระแสพลังงานข้ามชาติที่เพิ่มความรุนแรงขึ้นทุกที ระบบเศรษฐกิจโลกปัจจุบันที่กลุ่มเศรษฐกิจทั้งหลายกำลังแข่งขันกันเพื่อปกป้องผลประโยชน์กันอยู่ ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคาใจความยากจนในประเทศกำลังพัฒนาและ

ความไม่เท่าเทียมกันทั้งภายในและระหว่างชาติได้ ประเทศที่ยากจนและอ่อนแอโดยพื้นฐานไม่ว่าจะด้วยการขาดแคลนวัตถุดิบ เช่น ทรัพยากร ทน ระดับความรู้ความสามารถของประชากร เทคโนโลยี ไปจนถึงระบอบการปกครองที่ไร้ประสิทธิภาพ ยังไม่ได้มีการพัฒนามาจนถึงขั้นช่วยเหลือตนเองได้ เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ โครงสร้างระบบเศรษฐกิจโลกทุนนิยมหรือลัทธิอาณานิคมใหม่มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันเพิ่มสูงขึ้น ความเสียเปรียบด้านอัตราการค่า การไม่มีความรู้และไม่สามารถสร้างเทคโนโลยีสมัยใหม่ของตนเอง ภาระหนี้สิน ราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัว แนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ผิดพลาด เช่น การเร่งผลิตพืชผลเพื่อแลกกับเงินตราต่างประเทศ ความล้มเหลวของการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า ตลอดจนการลงทุนจากต่างประเทศที่มุ่งเฉพาะส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโดยไม่ได้มีผลในแง่ของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชาติโดยรวม ปัญหาทั้งหมดนี้ล้วนแต่มีส่วนทำให้ประเทศกำลังพัฒนาถูกทอดทิ้งห่างจากประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือจากชาติที่กำลังพัฒนาด้วยกันเองบางประเทศที่เติบโตอย่างรวดเร็วมาขึ้นทุกที

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสารในศตวรรษที่ 21

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันนั้นมีการพัฒนาทั้งในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ด้วยความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์นั้นทำให้มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบัน อีกทั้งยังสร้างความสะดวกสบายให้กับมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งการพัฒนาของเทคโนโลยีนั้นเองก็นำพาไปสู่ยุคของสารสนเทศ ที่มีการคิดค้นการใช้สื่อในโลกออนไลน์ขึ้นมาทำให้มนุษย์ในปัจจุบันส่วนใหญ่นั้นติดอยู่ในโลกของอินเทอร์เน็ต และใช้เวลาส่วนมากไปกับโลกโซเชียลออนไลน์ ทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การเล่นเกมส์ หรือแม้กระทั่งการเรียน จะเห็นได้ว่าโลกออนไลน์นั้นได้มีอิทธิพลเข้ามากับมนุษย์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น เป็นเสมือนปัจจัยที่ 5 ที่เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่มนุษย์นั้นแทบจะขาดไม่ได้เลยก็ว่าได้ โดยถ้าหากเราย้อนกลับไปถึงสมัยก่อน ในยุคที่เทคโนโลยียังไม่พัฒนา ยังไม่มีอินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือใช้การที่จะติดต่อสื่อสารกับใครสักคนนั้นเป็นเรื่องที่ยากจะมีเพียงไม่กี่ทางในสมัยก่อนก็คือ การส่งจดหมาย ซึ่งในการเขียนจดหมายแต่ละครั้ง จะต้องคิดคำบรรยายในจดหมายที่เล่าถึงเรื่องราว ความรู้สึก ที่ผู้เขียนได้พบเจอโดยใช้ภาษาพูดของผู้เขียน หรือจะเป็นบทกลอนต่าง ๆ บรรยายลงในกระดาษใส่ซองจดหมาย ติดแสตมป์ เพื่อจะส่งไปรษณีย์ไปยังผู้รับจดหมาย อย่างเช่นคู่รักสมัยก่อน ใช้เวลาจีบกันก็จะใช้วิธีการส่งจดหมายสื่อถึงกัน แต่ละฉบับที่ส่งถึงกันใช้เวลานาน ทำให้คนสมัยก่อนส่วนใหญ่นั้นจะเห็นถึงความสำคัญของระยะเวลาระยะทาง คุณค่าของการรอคอยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จะส่งจดหมายแล้วคนสมัยก่อนก็มักจะนัดเจอหรือติดต่อสื่อสารกันผ่านการเห็นหน้าผ่านตัวจริง กล่าวคือ นัดเจอกันตามสถานที่ ต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะ ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร เป็นต้น เพราะคนสมัยก่อนยังไม่สนใจเทคโนโลยี หากมีความรักความชอบกันก็จะนัดเจอ หรือ

ติดต่อกันผ่านทางจดหมาย มันคือยุคที่บอกรักกันผ่านภาษาเขียน บอกรักกันผ่านวิทยุให้ตีเจเปิดเพลงให้ฟัง หรือไม่กี่อ่านกลอนให้คอลเซ็นเตอร์ฟังแล้วส่งเพจเจอร์ไปให้คนที่ตัวเองแอบชอบ เขียนจดหมายรักผ่านลายมือหรือพิมพ์ติดให้คนที่ตัวเองรัก หรือเมื่อเรียนจบก็จะเขียนไดอารี่ให้กันเป็นเสมือนคำพูดแทนใจที่มีต่อเพื่อนที่คนที่เราแอบชอบ เรื่องราวเหล่านี้ถ้าย้อนกลับไปพูดถึง จะเห็นได้ว่ามันมีความสวยงามและเป็นความรู้สึกที่น่าจดจำ ซึ่งมันคงไม่มีอีกแล้วในยุคปัจจุบัน ในยุคที่มีการพัฒนามากขึ้น ผู้คนมักติดต่อกันผ่านโลกออนไลน์ ไม่มีใครที่คิดจะติดต่อกันผ่านโลกออฟไลน์อีก ถึงจะมีก็เป็นน้อยคนที่ยังคิดแบบนั้นอยู่ เมื่อกกล่าวถึงสังคมโลกออนไลน์ เราจะเห็นได้ว่าสมัยนี้ผู้คนจะติดต่อกัน ผ่านโลกโซเชียล เช่น Twitter , Facebook , Line เป็นต้น และถ้าจะพูดถึงการจับกันของคนในปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่าสมัยนี้เค้าจะรู้จักกันผ่านทางโลกออนไลน์มากขึ้น โดยมีตัวช่วยก็คือ สื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้รู้จักกันได้ในทุกพื้นที่ อย่างเช่น แอปพลิเคชัน ซึ่งมีหน้าที่เป็นเสมือนตัวช่วยหาคู่ให้คนทั่วโลกได้รู้จักกัน ผ่านรูปลักษณะภายนอก ศึกษาใจอกันก่อนที่จะมาเจอตัวจริง ไม่เหมือนกับในสมัยก่อนที่มันจะนัดเจอกันก่อนที่จะรู้จักนิสัยใจคอกัน ทำให้เราเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน แต่อย่างไรก็ตามเราก็จะเห็นได้ว่าการติดต่อกันในสมัยใหม่ก็ยังมีแบบดั้งเดิมอยู่บ้าง ถึงจะเป็นการติดต่อสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ก็ยังคงเห็นหน้าเห็นตากันผ่านรูปโปรไฟล์ หรือรู้จักนิสัยใจคอพื้นฐานกันผ่านสิ่งที่สนใจ จะเห็นได้ว่าไม่ว่าสังคมในแต่ละยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร การส่งข้อความก็ยังคงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ที่บอกเล่าเรื่องราวความรู้สึกของตนเอง โดยสื่อสารออกไปให้กับคนที่เราต้องการจะพูดถึงให้รับรู้

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านสารสนเทศในศตวรรษที่ 21

สังคมในสมัยก่อนแตกต่างกับสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่สามารถตอบสนองได้ตรงต่อความต้องการของคนในปัจจุบัน ในยุคที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีผู้คนสามารถทำอะไรได้มากมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับตัวเอง โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีพัฒนาไปมากขึ้น โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้สังคมดิจิทัลเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเสมือนที่พึ่งให้กับมนุษย์ที่จะทำอะไรได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะสามารถเผยแพร่ข้อมูลไปยังสื่อต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางที่ทำให้คนได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยคนที่อยู่ไกลกันก็สามารถเข้าใกล้กันได้มากขึ้นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้แอปพลิเคชันอย่าง Facebook, whatsapp, Line เป็นต้น ในการติดต่อสื่อสาร สามารถคุยกันได้อย่างสะดวกในทุกทิวมุมโลก สังคมสมัยนี้นั้นก็เปรียบเสมือนกับพื้นที่สาธารณะแบบใหม่ เป็นพื้นที่เสมือนจริง ทุกคนสามารถรู้จักกันได้ทั่วมุมโลกผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ โดยไม่ต้องมาเจอกันติดต่อสื่อสารกันผ่านทางโลกออนไลน์ แต่ถ้าหากเรามองย้อนออกไปในสมัยก่อนพื้นที่สาธารณะเป็นเสมือนสถานที่ที่จำเป็นพื้นฐานในการรวมตัวกันของคนในสังคม โดยจะเป็นพื้นที่โล่ง ๆ เพื่อ

เหมาะแก่การนัดหมายรวมตัวกัน มุมมองทางตะวันตกจะมองพื้นที่สาธารณะอย่างเป็นแบบแผน มีความกว้างขวาง สวยงามเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ที่ดีของเมือง และสื่อกลางในการสื่อสารจากกษัตริย์สู่ประชาชน อีกทั้งยังเป็นสถานที่พักผ่อน พอโลกได้เข้าสู่ยุคสมัยใหม่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สาธารณะ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุตสาหกรรม จากเดินทางเท้า เปลี่ยนเป็นใช้รถยนต์ในการเดินทาง ทำให้เกิดความปลอดภัยน้อยลง บรรยากาศเป็นมลภาวะ ส่งผลต่อพื้นที่สาธารณะทำให้เสื่อมลงไป ต่อมาเกิดการวิพากษ์ของการใช้รถยนต์ที่ทำให้เมืองเกิดความเสียหายไม่สมบูรณ์ จึงมีการออกมาเรียกร้องการจำกัดพื้นที่การใช้รถและรื้อพื้นที่ที่สาธารณะขึ้น เมื่อเวลาผ่านไปแนวคิดพื้นที่สาธารณะก็ได้เปลี่ยนไปด้วยมีการซื้อขายพื้นที่สาธารณะให้เป็นของเอกชนจำกัดสิทธิ์ให้เข้าแค่บางคน คนจนไม่มีสิทธิ์เข้าไปพื้นที่ แต่ทำได้ไม่นานก็มีการเรียกร้องและนำแนวคิดที่เคยมีตามชุมชนกลับมาใช้ใหม่ โดยนำมาปรับปรุง มุมมองทางตะวันออก มีธรรมชาติที่เอื้ออำนวย ทำให้คนในสังคมมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด โดยพื้นที่สาธารณะนั้นล้วนเกิดขึ้นจากธรรมชาติ ทำให้สังคมตะวันออกเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับสังคมตะวันตก เพราะเป็นกระบวนการทางธรรมชาติ ไม่ต้องใช้แบบแผน และไม่ใช่วิธีการ โดยส่วนใหญ่การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในโลกตะวันออกจะมาจากเครือข่าย เมื่อตั้งถิ่นฐานแล้วจึงอาศัยอยู่ร่วมกันโดยมีการเชื่อมต่อชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ แต่เมื่ออิทธิพลยุคอาณานิคมและการค้าเข้ามาทำให้มีพื้นที่สาธารณะในหลายแบบแผนมากขึ้น เมืองเติบโตขึ้น ก็ทำให้ระบบเครือข่ายหายไป ถนนหนทางถูกนำมาเป็นทางเดินรถ มีมลพิษเพิ่มมากขึ้น จนทำให้เกิดการรื้อพื้นที่ที่สาธารณะขึ้นแต่มีการปรับเปลี่ยนไปจากเก่าเพื่อให้ตอบสนองกับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านเครือข่ายทางสังคมในศตวรรษที่ 21

เครือข่ายทางสังคม เกิดมาจากความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการจะติดต่อสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์กัน โดยเครือข่ายทางสังคมนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานภาพและบทบาทของบุคคลนั้น ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การพูดคุย การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันได้มีเครือข่ายทางสังคมที่เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ นั่นก็คือ อินเทอร์เน็ต โดยอินเทอร์เน็ตนั้น เป็นเสมือนแหล่งรวมตัวเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมขึ้น โดยจะมีเว็บไซต์หลาย ๆ เว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เช่น Facebook, Instagram, Twitter เป็นต้น ทำให้คนสามารถรู้จักพูดคุยกันผ่านทางโลกโซเชียลได้ โดยเป็นเสมือนการสร้างสังคมใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงคนหลาย ๆ กลุ่มให้มีความสัมพันธ์ต่อกันมากยิ่งขึ้นผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้นโดยผ่านการใช้อินเทอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือ ทำให้สะดวกมากยิ่งขึ้นในการติดต่อสื่อสารกัน อย่างเช่น แอปพลิเคชัน Line, Whatsapp, Facetime เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นว่าในปัจจุบันนั้นเราคงจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเราไม่ได้ใช้โซเชียลมีเดียในชีวิตประจำวัน เพราะไม่ว่าจะทำอะไรเราก็กังต้องวนเวียนกับการใช้

โซเซียลมีเดียอยู่ตลอด อย่างไรก็ตามมีข้อดีก็ย่อมมีข้อเสีย ปัญหาที่เกิดขึ้นจากอินเทอร์เน็ตได้มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งภัยที่เป็นอันตรายในเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น ได้กลายมาเป็นประเด็นที่สำคัญมากขึ้น

สรุป

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายอย่างเกิดขึ้นหลายด้าน เช่น ด้านทักษะชีวิต ด้านการเมือง ด้านการศึกษา ด้านอารยธรรมใหม่ ด้านระบบทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านสวนสาธารณะ และด้านเครือข่ายทางสังคม โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ที่เกิดขึ้น มีการพัฒนาก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นด้วยความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์นั้น ทำให้มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบัน อีกทั้งยังสร้างความสะดวกสบายให้กับมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศนั่นเอง ก็ก้าวสู่ยุคของสารสนเทศ ที่มีการคิดค้นการใช้สื่อในโลกออนไลน์ขึ้น ทำให้มนุษย์ในปัจจุบันส่วนใหญ่ผู้นั้นติดอยู่ในโลกของอินเทอร์เน็ต และใช้เวลาส่วนมากไปกับโลกโซเซียลออนไลน์ ทั้งในด้านของการติดต่อสื่อสาร หรือแม้กระทั่งการเรียน จะเห็นได้ว่าโลกออนไลน์นั้น ได้มีอิทธิพลกับมนุษย์ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น และเมื่อมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเราจึงต้องปรับตัวเอง เปลี่ยนวิธีการคิด เพื่อให้วิถีการดำเนินชีวิตของเราสอดคล้องไปกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เพื่อให้เราใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและรู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวัฒน์ ล่องทอง.(2562). การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21.สืบค้นจาก [http:// portal. nurse. cmu. ac. th/ fonoffice/ adminoffice/ DocLib/ 2021. pdf.](http://portal.nurse.cmu.ac.th/phonoffice/adminoffice/DocLib/2021.pdf)
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. (2562). ประเทศไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 21.สืบค้นจาก [http:// human. tru. ac. th/ elearning/ local/ global06/ thaitune7. html.](http://human.tru.ac.th/ elearning/ local/ global06/ thaitune7. html)
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). เปลี่ยนตัวเองสู่วัยรุ่นในศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก [https:// www. yuvabad hanafoun dation. org/ th/.](https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/)
- สุพรรณมา เพ็ชรรักษา และ สมเกียรติ กอบัวแก้ว. (2562). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่. สืบค้นจาก [http:// supannapetraksa. blogspot. com/ 2015/ 09/ 21st- century_ 1. html.](http://supannapetraksa.blogspot.com/2015/09/21st-century_1.html)
- อิวัจ เตลานี. (2562). การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก [https:// www. unicef. org/ thailand/ th/ stories/.](https://www.unicef.org/thailand/th/ stories/)

ความเข้าใจเรื่องอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา* Perception of the Four Noble Truths in Buddhism

ชนาธิป ศรีโท¹
Chanathip Srito¹

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
¹Master of Political Science Program of local administration according to Buddhism
Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author, E-mail: maree4453@gmail.com

บทคัดย่อ

ตามนัยแห่งพุทธธรรมได้ชี้แนวทางวิธีแก้ไขทุกข์ที่ถูกต้อง คือ มีความมั่นใจในคุณพระรัตนตรัย ทำใจให้สงบและเข้มแข็ง แล้วใช้ปัญญามองดูปัญหาอย่างมีใจเป็นกลางให้เห็นตามสภาวะของมัน และพิจารณาแก้ไขปัญหานั้นที่เป็นเหตุเป็นปัจจัย พุทธอีกอย่างหนึ่งว่า เมื่อมีศรัทธาในพระรัตนตรัย ก็คิดที่จะดำเนินวิธีแก้ไขปัญหามาตามหลักอริยสัจ 4 ประการ คือ กำหนดทุกข์สืบสาวหาสาเหตุแห่งทุกข์ เล็งรู้ภาวะดับทุกข์ที่จะพึงบรรลุแล้วปฏิบัติตามวิธีแก้ไขที่ตรงเหตุซึ่งพอดีที่จะให้บรรลุจุดหมาย เรียกว่า มรรคมีองค์ 8 การปฏิบัติ เช่นนี้จึงจะเป็นทางพ้นทุกข์ที่แท้จริง

คำสำคัญ: อริยสัจ 4, พระพุทธศาสนา

Abstract

According to the Buddhist Dharma's guidance the correct way to fix everything is to have confidence in the Ratnatara. Calm and strengthen, then use wisdom to look at the problem with the heart. To see according to its state and consider solving that problem which is the cause as a factor in other words, when having faith in the temple Thinking to solve the problem according to the four noble truths, that is, determining everything, investigating the cause of everything

* Received 20 August 2020; Revised 26 August 2020; Accepted 28 August 2020

Aim for the state of exhaustion that will be achieved. Then follow the exact remedy to achieve your goal. It is called the 8-part way.

Keyword: Four Noble Truths, Buddhism

บทนำ

พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย เมื่อราวประมาณ พ.ศ. 236 สมัยเดียวกันกับประเทศลังกา ด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ 9 สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดีย ในขณะนั้นประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ไม่น้อยกว่า 7 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา ญวน กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น พระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรวางหมอบเป็นหลักฐานสำคัญ จากนั้นมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยโดยลำดับ จะเห็นได้จากยุคปัจจุบันนี้การออกกฎหมายควบคุมไปกั้กับธรรมวินัยเพื่อให้สอดคล้องกับทางบ้านเมือง และง่ายต่อการจัดระเบียบทางการปกครอง แต่ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากทางคณะสงฆ์ด้วย

พระพุทธศาสนาในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะคนส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา และอยู่เคียงคู่กับชาติไทยมาโดยตลอด ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทย พอสรุปได้ดังนี้

1) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยนำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และลักษณะนิสัยของคนไทยมีจิตใจที่ตั้งงามในทุก ๆ ด้าน มีความเป็นมิตรกับทุกคน เป็นต้น

2) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ กษัตริย์ทุกพระองค์ของไทยได้นำเอาหลักธรรมพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปกครองประเทศ เช่น ทศพิธราชธรรม ตลอดจนมาใช้หลัก “ธรรมราชาธิปไตย” และหลักอภิบาลนิยธรรม เป็นหลักในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

3) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน เป็นต้น จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

4) พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย ด้วยวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับพระพุทธศาสนา จึงเป็นกรอบในการปฏิบัติตนตามหลักพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาต่าง ๆ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญเนื่องในพิธีการต่าง ๆ การปฏิบัติตนตามประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมไทยจนถึงปัจจุบัน

หลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา

1. หลักจริยธรรม

สอนให้ประพฤติตามหลักศีลธรรมที่เป็นอกาลิโก คือเราสามารถที่จะนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มา ปฏิบัติได้โดยไม่จำกัดกาลเวลาในการปฏิบัติ สอนให้อยู่ในสังคมด้วยความเมตตา มากกว่าจะแสวงหาผลประโยชน์ ส่วนตน , มุ่งสอนให้เกิดความพอดี หรือที่เรียกว่า "มัชฌิมาปฏิปทา" การเดินทางสายกลาง

หลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถนำมาใช้เป็นหลักการดำเนินชีวิตโดยมีหลักการครองเรือน (สมชีวิตรธรรม) การมีธรรมเครื่องเป็นอยู่ที่เสมอภาคกัน

1. สมสัทธา มีความเชื่อเสมอกัน , มีทัศนคติตรงกัน , มีความเลื่อมใสในศาสนาเสมอกัน
2. สมศีลา มีศีลเสมอกัน , มีระเบียบวินัย , มีใจบุญกุศลเสมอกัน
3. สมจาคะ เป็นผู้เสียสละ , มีใจบุญกุศลเท่ากัน
4. สมปัญญา มีปัญญาความรู้เรื่องคุณธรรม , มีการศึกษาเท่ากัน

จริยธรรมสำหรับบิดามารดา

1. ห้ามลูกกระทำความชั่ว
2. สอนให้กระทำความดี
3. ให้การศึกษาศิลปวิทยา (พร้อมทั้งส่งเสริมให้ลูกได้ศึกษาหาความรู้ให้ได้มากที่สุด)
4. มอบสมบัติให้ปกครอง
5. หาคู่ครองที่ดีให้ (โดยมีการแนะนำเรื่องการเลือกคู่ครองที่ดีให้)

จริยธรรมสำหรับบุตร – ธิดา

1. เลี้ยงดูตอบแทนพ่อแม่
2. ช่วยเหลือกิจการงานของท่าน
3. ดำรงวงศ์สกุลให้เจริญก้าวหน้า
4. ทำตนให้เป็นผู้ควรได้รับทรัพย์มรดก
5. ทำบุญอุทิศไปให้ท่านเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว

จริยธรรมสำหรับนักเรียน – นักศึกษา (หัวใจนักปราชญ์)

1. สุ – สุตะ พังอย่างตั้งใจ
2. จิ – จิตตะ คิดตามไตรตรอง
3. ปุ – ปุจฉา ให้ถามหากสงสัย
4. ลิ – ลิขิต จดไว้อ่านดูกันลืม

อิทธิบาท 4 ธรรมที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

1. ฉันทะ มีความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่กระทำ
2. วิริยะ มีความเพียรพยายามในการประกอบสิ่งนั้น
3. จิตตะ เอาใจใส่ในสิ่งที่กระทำอยู่

4. วิมังสา หมั่นไตร่ตรองพิจารณาในการกระทำ

หลักจริยธรรมสำหรับปลูกฝังตัวเอง

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัด รู้จักอดออม
3. การมีระเบียบวินัย และเคารพ กฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

คุณธรรม 4 ประการ ตามพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

1. รักษาความสัจ
2. การรู้จักข่มใจตนเอง
3. การอดทน
4. การรู้จักละวางความชั่ว

2. หลักคุณธรรม

หลักธรรมที่เป็นคุณธรรมของพระพุทธศาสนามีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ตัวคน เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่สอนให้คนเป็นคนดี ซึ่งประกอบด้วยหลักคำสอน 3 ประการ คือ การเว้นจากการทำชั่ว การทำความดี และการทำจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ผ่องใส หมัดจดจากกิลเลส

1. การเว้นจากการทำชั่ว คือการเว้นจากการกระทำบาป เว้นจากการประพฤตินิन्दและทุจริต การเว้นกระทำชั่ว อาจจะแยกออกได้เป็นการเว้นจากการทำชั่วทางกาย ทางวาจาและทางใจ

1.1 การละเว้นการกระทำชั่วทางกาย ประกอบด้วยการละเว้น 3 ประการ คือ

- 1) การไม่ฆ่าสัตว์
- 2) การไม่ลักทรัพย์หรือฉ้อโกง
- 3) การไม่ประพฤตินิन्दในกาม

1.2 การละเว้นการกระทำชั่วทางวาจา ประกอบด้วยการละเว้น 4 ประการ คือ

- 1) การไม่พูดเท็จ
- 2) การไม่พูดส่อเสียด ไม่ยุยงให้แตกความสามัคคี
- 3) การไม่พูดคำหยาบ
- 4) การไม่พูดเพ้อเจ้อ

1.3 การละเว้นการกระทำชั่วทางใจ ประกอบด้วยการละเว้น 3 ประการ คือ

- 1) การไม่คิดอยากได้ของผู้อื่น
- 2) การไม่คิดพยายามปองร้าย
- 3) การไม่คิดกระทำผิดทำนองคลองธรรม

2. การกระทำความดี คือ กระทำแต่กุศล ประพฤติแต่ความสุจริตด้วยกาย วาจา และใจ

เป็นการละเว้นจาก การทำชั่วทางกาย วาจา ใจ โดยการทำให้บริสุทธิ์หมดจากกิเลสโดยมีบุญ
กิริยาวัตถุ คือ สิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการ บำเพ็ญบุญ 3 ประการ

2.1 ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน คือ การบริจาคทานด้วยความบริสุทธิ์ใจ การ
ทำทานตามแนวของ พระพุทธศาสนา อาจทำได้ดังนี้

1) อปรทาน คือ การบริจาคทรัพย์สินให้เป็นปรสพประโยชน์ และ
สาธารณประโยชน์

2) ธรรมทาน คือ การให้ความดีที่จะนำความสุขความเจริญ อันได้แก่ การ
แนะนำ เผยแผ่คำสอนของ พระพุทธเจ้าแก่ผู้อื่น

3) อภัยทาน คือ การให้อภัยผู้อื่นที่มาล่วงเกินเรา

2.2 ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล คือ การปกติทางกาย และปกติทางวาจา การ
ปกติทางกายคือการไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ และไม่ประพฤตินิดในกาม ส่วนความปกติ ทางวาจา
คือการไม่พูดเท็จ ตั้งใจสำรวม ประเภทของศีลประกอบด้วย ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และศีล 227 ข้อ

2.3 ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา คือการเจริญภาวนาเพื่อความบริสุทธิ์ของ
ใจ ประกอบด้วยเจริญ สมถกรรมฐานการทำจิตใจให้สงบ และวิปัสสนากรรมฐานที่ทำให้เกิด
ปัญญาที่เต็มรูปแบบความเป็นจริง เช่น ความไม่เที่ยง (อนิจจัง) และความทุกข์ (ทุกขัง) เป็นต้น

3. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ผ่องใส หมดจดจากกิเลส คือปราศจากความโลภ ความโกรธ
และความหลง มีแต่ความร่าเริง และมีสุขภาพจิตดี การมีจิตใจที่บริสุทธิ์ ผ่องใส และหมดจดจาก
กิเลสได้จะต้องเป็นผู้ที่ตั้งมั่น อยู่ในคุณธรรม 4 ประการ หรือที่เรารู้จักกันว่า “พรหมวิหาร 4” คือ

3.1 การมีจิตที่เมตตา คือมีความรักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข การเจริญเมตตาอยู่
บ่อย ๆ ทำให้มีชีวิตอยู่อย่างไม่มีภัย มีแต่ความสามัคคี ละอากุศลกรรมทั้งหลาย

3.2 การมีจิตที่กรุณา คือมีความสงสารคิดช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

3.3 การมีจิตที่มูทิตา คือมีความพลอยยินดีเมื่อเห็นหรือรู้ว่าผู้อื่นได้ดี มีความสุข หรือ
ประสบความสำเร็จ โดยปราศจากความริษยา

3.4 การมีจิตที่มีอุเบกขา คือการวางเฉยไม่ตีใจ ไม่เสียใจ มีใจเป็นกลาง เมื่อผู้อื่นถึงความ
วิบัติ เพราะในบางเรื่องเป็นสิ่งที่สุดวิสัยที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้ก็จะต้องทำใจ
การมีจิตใจที่บริสุทธิ์และหมดจดจากกิเลสโดยตั้งอยู่ในพรหมวิหาร 4 ควรได้มีมโนสุจริต 3
ประการ ประกอบด้วย

1) ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น

2) ไม่พยาบาทปองร้ายผู้อื่น

3) เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

3. ศีลธรรม

หลักศีลธรรมสำหรับชาวพุทธที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงประทานสั่งสอนไว้ มี
มากมายหลายระดับ ทั้งที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตประจำวัน และระดับที่สูงขึ้นไป หาก

พุทธศาสนิกชนทุกคนล้วนแต่ตั้งมั่นอยู่ใน คำสั่งสอนของท่าน ย่อมบังเกิดความสงบสุขในการดำเนินชีวิต และในสังคมที่เราอาศัยอยู่อย่างแน่นอน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ล้วนแล้วแต่มาจากการที่ คนเราไม่ตั้งมั่นอยู่ในธรรมนั่นเอง ที่นำมาเสนอไว้ ณ ที่นี้ ก็เพื่อเป็นการทบทวนความจำที่เราได้เคยเล่าเรียนมา พิสูจน์พิจารณาถึงความเป็นจริงในแต่ละข้อที่พระพุทธเจ้า ได้ทรงสอนไว้ และนำไปปฏิบัติด้วยอันเป็นจุดมุ่งหมาย

4. ปรมัตถธรรม

ปรมัตถธรรม หมายถึง ธรรมที่มีเนื้อความอันประเสริฐ เพราะมีคุณลักษณะแน่นอน ไม่วิปริตผันแปร เป็นอารมณ์ของปัญญาอันสูงสุดและเป็นประธานในบัญญัติธรรมทั้งปวง

- ทุกข์ รวมความว่าถ้ายังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ก็ยังมีทุกข์อยู่
- สมุทัย ต้นเหตุของทุกข์ อยากรเกิดอีก
- นิโรธ ก็คือ นิพพาน
- มรรค ทางเดินไปสู่ความพ้นทุกข์ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

หลักอริยสัจ 4

อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญที่ครอบคลุมคำสอนทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเนื้อความทั้งหมดที่ได้แสดงออกมา คือความจริงอันประเสริฐ

อริยสัจ 4 เป็นความจริงเกี่ยวกับชีวิต และสรรพสิ่ง และเป็นไปตามเหตุปัจจัย เป็นความจริงแท้ มีทั้งด้านเกิดทุกข์ และความดับทุกข์ หลักอริยสัจ เป็นการให้มองเห็นภัยของชีวิต และมองเห็นทางปลอดภัยพร้อมแนะวิธีการหลีกเลี่ยงเอาไว้ ประกอบด้วย

ทุกข์ แปลว่า ความทุกข์ หรือสภาพที่ทนได้ยาก ได้แก่ปัญหาต่างๆของมนุษย์ กล่าวให้ลึกลงอีกหมายถึง สภาวะของสิ่งทั้งหลายที่ตกอยู่ในกฎธรรมดาแห่งความไม่เที่ยง เป็นทุกข์เป็นอนัตตา ซึ่งประกอบด้วยภาวะบีบคั้น กดดัน ชัดแย้ง มีความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้

สมุทัย แปลว่า เหตุเกิดแห่งทุกข์ หรือสาเหตุให้ทุกข์เกิดขึ้น ได้แก่ ความอยากที่ยึดถือเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง โดยอาการที่มีเราซึ่งจะเสพส่วย ที่จะได้จะเป็น จะไม่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ทำให้

นิโรธ แปลว่า ความดับทุกข์เป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธปรัชญา ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า การดับทุกข์ คือการดับความอยาก การตัดเยื่อใยในความรัก ความสิ้นราคะ สิ้นโทสะสิ้นโมหะ สลัดออก สิ้นตัณหาโดยสิ้นเชิง ได้แก่แก่นิพพาน อันเป็นสภาวะที่ทำให้ลายความอยากในกามความสงสัย และความไม่รู้ จึงเป็นความสงบอย่างยิ่ง ดุจน้ำสมุทรที่ลึกปราศจากคลื่น อิสระอย่างยิ่งสุขอย่างยิ่ง สามารถบรรลุได้ในชาตินี้ ไม่ใช่สิ่งที่ไกลเกินเอื้อม ถ้าปฏิบัติมรรค 8

มรรค แปลว่า ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับทุกข์ หรือทางปฏิบัติในการออกจากทุกข์เป็นการแสดงให้เห็นขั้นตอน หรือวิธีการออกจากความทุกข์ พระองค์เรียกว่า ทางสายกลาง มี 8 องค์ประกอบ ใครก็ตามที่ปฏิบัติตามมรรค 8 ก็สามารถถอนตนจากทุกข์ได้ นี่คือตัวแก่นสารที่เป็น

หลักปฏิบัติของศาสนาพุทธ เพราะพระองค์ไม่ได้ต้องการจะสอนแต่เพียงภาคทฤษฎีต้องให้ลงมือ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2542)

อริยสัจ 4 ตามนัยแห่งพุทธธรรม

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายความหมายพร้อมขยายความหลักอริยสัจ 4 ว่าเป็นหลักธรรมสำคัญที่ครอบคลุมคำสอนทั้งหมดในพระพุทธศาสนา ดังพุทธพจน์ต่อไปนี้

ความหมายของอริยสัจ

“ภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ 4 ประการเหล่านี้แล เป็นของแท้อย่างนั้น ไม่คลาดเคลื่อนไปได้

ไม่กลายเป็นอย่างอื่น ฉะนั้น จึง เรียกว่า อริยสัจ...

“ภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเป็นอริยะ ในโลก พร้อมทั้งเทวะ ทังมาร ทังพรหม ในหมู่ประชา

พร้อมทั้งสมณะและพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวะและมนุษย์ ฉะนั้น จึงเรียกว่าอริยสัจ (เพราะเป็นสิ่งที่

ที่ตถาคตผู้เป็นอริยะได้ตรัสรู้และได้แสดงไว้)

“ภิกษุทั้งหลาย เพราะได้ตรัสรู้ อริยสัจ 4 นี้ตามเป็นจริงพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้นามเรียกว่าเป็นอริยะ”

คัมภีร์วิสุทธิมคค์อ้างความในบาลีมาแสดงความหมายของอริยสัจ รวมได้ 4 นัย คือ

1. สัจจะที่พระอริยะตรัสรู้
2. สัจจะของพระอริยะ
3. สัจจะที่ทำให้เป็นอริยะ
4. สัจจะอย่างอริยะ คือ แท้แน่นอน

สำหรับความหมายของอริยสัจแต่ละข้อพึงทราบตามบาลี ดังนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แล เป็นทุกขอริยสัจ คือ ชาติ (ความเกิด) ก็เป็นทุกข์ ชรา (ความแก่) ก็

เป็นทุกข์ พยาธิ (ความเจ็บไข้) ก็เป็นทุกข์ มรณะ (ความตาย) ก็เป็นทุกข์ การประจวบกับสิ่งอื่น

ไม่เป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ การพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ ปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น ก็

เป็นทุกข์ โดยย่อ (โดยใจความ) อุปาทานขันธ 5 เป็นทุกข์

“ภิกษุทั้งหลายข้อนี้แลเป็นทุกขสมุทัยอริยสัจ คือ ตัณหา อันนำไปให้มีภพใหม่ ประกอบด้วยนันทิราคะ ซึ่งครุ่นใคร่ใฝ่หาในอารมณ์ต่างๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แลเป็นทุกขนิโรธอริยสัง คือ การที่ตัณหานั้นแลดับไปได้
ด้วยการ

สำรอกออกหมดไม่มีเหลือ การสละเสียได้ สลัดออกพ้นไปได้ไม่หวังเหนียวพัน

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แลเป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัง คือ อริยมรรคมีองค์
8 นี้แหละ ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ”

ขยายความออกไปอีกเล็กน้อย ดังนี้

1. ทุกข์ แปลว่า ความทุกข์หรือสภาพที่ทนได้ยาก ได้แก่ ปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ กล่าวให้ลึกกลงไปอีกหมายถึง สภาวะของสิ่งทั้งหลาย ที่ตกอยู่ในกฎธรรมดาแห่งความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ซึ่งประกอบด้วยภาวะบีบคั้น กดดัน ชัดแย้ง ชัดข้อง มีความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง ขาดแก่นสาร และความเที่ยงแท้ ไม่อาจให้ความพึงพอใจเต็มอิมแท้จริง พร้อมทั้งจะก่อปัญหา สร้างความทุกข์ขึ้นมาได้เสมอ ทั้งที่เกิดเป็นปัญหาขึ้นแล้ว และที่อาจเกิดเป็นปัญหาขึ้นมาเมื่อใดเมื่อหนึ่ง ในรูปใดรูปหนึ่ง แก่ผู้ที่ยึดติดถือมั่นไว้ด้วยอุปาทาน

2. ทุกขสมุทัย เรียกสั้นๆ ว่า สมุทัย แปลว่า เหตุเกิดแห่งทุกข์หรือสาเหตุให้ทุกข์เกิดขึ้น ได้แก่ ความอยาก ที่ยึดถือเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง โดยอาการที่มีเรา ซึ่งจะเสพที่จะได้ จะเป็นจะไม่เป็น อย่างนั้นอย่างนี้ ทำให้ชีวิตถูกบีบคั้นด้วยความเร่าร้อน ร่ารอน กระทบกระวาย ความหวงแหน เกลียดชัง หวั่นกลัว หวาดระแวง ความเบื่อหน่าย หรือความคับข้องติดขัด ในรูปใดรูปหนึ่ง อยู่ตลอดเวลา ไม่อาจปลอดโปร่งโล่งเบาเป็นอิสระ สดชื่นเบิกบานได้ อย่างบริสุทธิ์สิ้นเชิงไม่รู้จักความสุข ชนิดที่เรียกว่า ไร้ไฝฝ้าและไม่อึดเพื่อ

3. ทุกขนิโรธ เรียกสั้นๆ ว่านิโรธ แปลว่าความดับทุกข์ ได้แก่ภาวะที่เข้าถึง เมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกตัณหาย้อมใจ หรือหลุดลากไป ไม่ถูกบีบคั้นด้วยความรู้สึกกระทบกระวาย ความเบื่อหน่าย หรือความคับข้องติดขัดอย่างใดๆ หลุดพ้นเป็นอิสระ ประสบความสุขที่บริสุทธิ์ สงบ ปลอดโปร่งโล่งเบาผ่องใสเบิกบาน เรียกสั้นๆ ว่า นิพพาน

4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เรียกสั้นๆ ว่า มรรค แปลว่า ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับทุกข์ หรือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือทางประเสริฐ มีองค์ประกอบ 8 คือ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ ที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา เพราะเป็นทางสายกลาง ซึ่งดำเนินไปพอดีที่จะให้ถึงนิโรธ โดยไม่ติดข้องหรือเอียงไปหาที่สุดสองอย่าง คือ กามสุขัลลิกานุโยค (ความหมกมุ่นในกามสุข) และอัตตกิลมณานุโยค (การประกอบความลำบากแก่ตน คือ บีบคั้นทรมานตนเองให้เดือดร้อน)

กิจในอริยสัง

สิ่งสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งเกี่ยวกับอริยสัง คือ การรู้ และทำหน้าที่ต่ออริยสังแต่ละข้อให้ถูกต้อง ในการแสดงอริยสัง ก็ดี ในการปฏิบัติธรรมตามหลักอริยสัง ก็ดี จะต้องให้อริยสังแต่ละข้อสัมพันธ์ตรงกันกับหน้าที่หรือกิจต่ออริยสังข้อนั้นจึงจะเชื่อว่าเป็นการแสดงอริยสัง และเป็นการปฏิบัติธรรมโดยชอบ มิฉะนั้น จะทำให้เกิดความผิดพลาดทั้งในความเข้าใจและการประพฤติ

ปฏิบัติแม้แต่ความเข้าใจผิดบางอย่างเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น เห็นว่าพระพุทธศาสนาสอนให้มองโลกในแง่ร้ายเป็นต้น ก็เกิดจากการไม่เข้าใจเรื่องกิจในอริยสัจนี้ด้วย

กิจในอริยสัจ คือ หน้าที่อันจะพึงทำต่ออริยสัจ 4 แต่ละอย่าง หรือหน้าที่ต่ออริยสัจข้อนั้นๆ มี 4 อย่างตามบาลีว่า

1. ทุกข์ อริยสัจ ปริณญะยํ ทุกข์อริยสัจ ควรกำหนดรู้
2. ทุกข์สมุทัย อริยสัจจปหาดัพพํ ทุกข์สมุทัยอริยสัจ ควรละ
3. ทุกข์นิโรธอริยสัจ สจฉิกาทัพพํ ทุกข์นิโรธอริยสัจ ควรทำให้แจ้ง
4. ทุกข์นิโรธคามมฺหิ ปฏิปทา อริยสัจ ภาเวตัพพํ ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ควรเจริญ จับมาเรียงให้ดูง่าย ดังนี้

“ควรกำหนดรู้” เป็นคำแปลที่คุ้นกันมาของ “ปริณญะยํ” มักรู้สึกกันว่าเข้าใจยาก อาจทับศัพท์ว่า “พึงปริณญา” หรือควรรู้เท่าทัน

1. ปริณญา การกำหนดรู้ หรือรู้เท่าทันเป็นกิจในทุกข์ หมายถึง การศึกษาให้รู้จักให้เข้าใจสภาวะที่เป็นทุกข์ ตามที่มันเป็นของมัน พุดง่ายๆ ว่า การทำความเข้าใจปัญหา และกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน จัดเป็นขั้นเริ่มต้นที่จะช่วยให้ก้าวการดำเนินการขั้นต่อไป เป็นไปได้และตรงปัญหา

2. ปหานะ การละ เป็นกิจในสมุทัย หมายถึง การกำจัดเหตุแห่งทุกข์ ทำสิ่งที่เป็สาเหตุแห่งทุกข์ให้หมดสิ้นไป พุดง่ายๆ ว่าการแก้ไขกำจัดต้นตอของปัญหา

3. สัจฉิกิริยา การทำให้แจ้ง เป็นกิจในนิโรธ หมายถึง การประจักษ์แจ้ง หรือบรรลุถึงภาวะดับทุกข์พุดง่ายๆ ว่า การเข้าถึงภาวะที่แก้ไขปัญหาได้เสร็จสิ้น ภาวะหมดปัญหา หรือภาวะปราศจากปัญหาบรรลุจุดหมายที่ต้องการ

4. ภาวนา การเจริญ เป็นกิจในมรรค แปลตามตัวอักษรว่า การทำให้มีให้เป็นขึ้น คือ ทำให้เกิดขึ้นและเจริญเพิ่มพูนขึ้น หมายถึง การฝึกอบรมพัฒนาตามข้อปฏิบัติของมรรค การลงมือปฏิบัติตามมรรควิธีที่จะกำจัดเหตุแห่งทุกข์ พุดง่ายๆ ว่า การกระทำตามวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย หรือการกำหนดวางรายละเอียดวิธี

ปฏิบัติแล้วลงมือแก้ปัญห

กิจทั้ง 4 นี้เป็นข้อที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องและเสร็จสิ้น ในอริยสัจ 4 แต่ละอย่าง ให้ตรงข้อกัน ในการปฏิบัติจริงนั้น การจะทำหน้าที่ได้ถูกต้อง ต้องอาศัยความรู้หรือญาณ การรู้จักในอริยสัจ เรียกว่ากิจญาณ (บาลี = กิจจญาณ) เมื่อเอาญาณมาเชื่อมโยงอริยสัจแต่ละข้อเข้ากับกิจของมัน ก็จะเห็นเป็นลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นวิธีการสำหรับแก้ปัญหได้ทุกระดับ ดังนี้

1. กิจญาณ ใน ทุกข์ (รู้ว่าทุกข์ พึงปริณญา) คือ รู้สภาวะที่เป็นทุกข์ รู้สภาพอันเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์ รู้ตำแหน่งแห่งที่ของทุกข์ซึ่งจะต้องรู้ตามสภาพที่แท้จริงของมัน (คือ ไม่ใช่รู้ตามที่เรา

อยากให้มันเป็นหรือตามที่เรากลียดชังมัน เป็นต้น) ถ้าจัดเป็นชั้น ได้แก่ ชั้นแกลง หรือสำรวจ ปัญหาที่จะต้องทำความเข้าใจและรู้ขอบเขต

2. กิจญาณในสมุทัย (รู้ว่าสมุทัย พังพาน) คือ รู้สิ่งที่เป็นสาเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งจะต้องกำจัดเสีย ถ้าจัดเป็นชั้น ได้แก่ ชั้นสืบค้น วิเคราะห์และวินิจฉัย มูลเหตุของปัญหา ซึ่งจะต้องแก้ไข กำจัดให้หมดสิ้นไป

3. กิจญาณ ในนิโรธ (รู้ว่านิโรธ พังสังขิกิริยา) คือ รู้ภาวะดับทุกข์ ซึ่งจะต้องทำให้ประจักษ์แจ้ง ถ้าจัดเป็นชั้นได้แก่ ชั้นเล็งรู้ภาวะหมดปัญหา ที่เอาเป็นจุดหมาย ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหานั้นเป็นไปได้ และจุดหมายนั้น ควรเข้าถึงซึ่งจะต้องทำให้สำเร็จ โดยรู้เข้าใจอยู่ว่า การเข้าถึงจุดหมายนั้นจะสำเร็จ หรือเป็นไปได้ได้อย่างไร

4. กิจญาณ ในมรรค (รู้ว่ามรรค พังภาวนา) คือ รู้มรรค คือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ซึ่งจะต้องฝึกฝนปฏิบัติพัฒนาเจริญเดินหน้าไป ถ้าจัดเป็นชั้นได้แก่ ชั้นกำหนดวาง หรือรับทราบวิธีการ ขั้นตอน และรายละเอียดทั้งหลายในการแก้ไขกำจัดสาเหตุของปัญหานั้น ซึ่งจะต้องลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป พุดให้ง่าย คือ รู้ว่าทุกข์หรือปัญหาของเราคืออะไร, ทุกข์นั้นเกิดจากอะไร, เราต้องการหรือพึงต้องการผลสำเร็จ อะไร และจะเป็นไปได้ได้อย่างไร, เราจะต้องทำอะไรบ้าง

สาระสำคัญของอริยสัจข้อที่ 1 คือรับรู้ความจริงกับทุกข์ตามที่มันเป็นอยู่ และมองดูรู้จักชีวิต รู้จักโลกตามที่มันเป็นจริง

2. สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา เข้ามาตอนนี้เพราะเป็นเรื่องที่ถึงลำดับ คือ เมื่อต้องการดับทุกข์ ก็ต้องกำจัดสาเหตุของมัน เมื่อกำหนดหรือจับได้แล้วว่าทุกข์หรือปัญหาของมันเป็นอะไร เป็นอย่างไร อยู่ที่ไหนแล้ว ก็ถึงเวลาที่จะสืบสาวหาสาเหตุต่อไป เพื่อจะได้ทำกิจแห่งพานะ คือละหรือกำจัดมันเสีย

อย่างไรก็ตาม แม้เมื่อค้นหาสาเหตุ คนก็มักเลียงหนีความจริง ชอบมองออกไปข้างนอก หรือมองให้ไกลตัวจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยมักมองหาตัวการข้างนอกที่จะชดทอดได้ หรือถ้าจะเกี่ยวกับตัวเองก็ให้เป็นเรื่องห่างไกลออกไป จนรู้สึกว่ามันพ้นจากความรับผิดชอบของตน

3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ หรือภาวะหมดปัญหา: เมื่อได้กล่าวถึงทุกข์ หรือปัญหาพร้อมทั้งสาเหตุที่เป็นเรื่องร้ายไม่น่าพึงพอใจแล้ว พระพุทธเจ้าก็ทรงชโลมดวงใจของเวไนยชน ให้เกิดความเบาใจ และให้มีความหวังขึ้น ด้วยการตรัสอริยสัจข้อที่ 3 คือ นิโรธ บอกให้รู้ว่าทุกข์ที่บีบคั้นนั้นดับได้ปัญหาที่กอดคั้นนั้นแก้ไขได้ ทางออกที่น่าพึงใจมีอยู่ ทั้งนี้ เพราะสาเหตุแห่งปัญหาหรือบรรดาทุกข์นั้นเป็นสิ่งที่แก้ไขกำจัดหรือทำให้หมดสิ้นไปได้ ทุกข์หรือปัญหาตั้งอยู่ได้ด้วยอาศัยเหตุ เมื่อกำจัดเหตุแล้ว ทุกข์ที่เป็นผลก็พลอยดับสิ้นไปด้วย เมื่อทุกข์ดับไป ปัญหาหมดไป ก็ถึงภาวะหมดปัญหา มีภาวะไร้ทุกข์ปรากฏขึ้นมาอย่างเป็นไปเอง วุ่นวายกลายเป็นว่าง หลุดโล่งโปร่งเบา ปลอดภัยไปได้ เป็นอิสระ หมดจด สดใส โดยนัยนี้ นิโรธอริยสัจจึงตามเข้ามาเป็นลำดับที่ 3 ทั้งโดยความเป็นไปตามธรรมดาของกระบวนการธรรมเอง และทั้งโดยความเหมาะสมแห่ง

กระบวนการสอนที่ชวนสนใจ ช่วยให้เข้าใจสอนได้ผล และชวนให้ก้าวสู่การปฏิบัติเพื่อประจักษ์ผลที่เป็นจริง เมื่อกำจัดตัณหา พร้อมทั้งกิเลสส่วนเครื่องที่บีบคั้นครอบงำและหลอนล่อ จิตลงได้ จิตก็ไม่ต้องถูกทรมานด้วยความเร่าร้อน ร่ารอน กระวนกระวาย ความหวาดหวั่น ความกระทบกระทั่ง ความหอยเหงา และความเบื่อหน่าย ไม่ต้องหวังความสุขแบบขอไปที เพียงด้วยการหนีหลบออกไปจากอาการเหล่านี้หรือแก้ไขทุกข์ ด้วยการหาอะไรมากลบปิดไว้ หรือมาทดแทน หรือหาทางไปประบายออกข้างนอก พอผ่านหรือผ่านไปคราวหนึ่งๆ ด้วยการแก้ไขที่ เหตุปัจจัยนี้ จิตหลุดพ้นเป็นอิสระ ปลอดโปร่งโล่งเบา มีความสุขที่ไร้ไผ่ฝ้า ด้วยไม่ต้องสะดุดพะพาน สิ่งกังวลคั่งค้างใจ สงบ สดชื่น เบิกบาน ผ่องใสได้ตลอดทุกเวลา อย่างเป็นปกติของใจ บรรลุภาวะสมบูรณ์ของชีวิตด้านในเป็นอันสำเร็จกิจแห่งสังฆิกิริยา คือการประจักษ์แจ้งจุดหมาย ส่วนอีกด้านหนึ่ง เมื่อจิตหลุดพ้นจากกิเลสที่บีบคั้นครอบงำหลอนล่อ และเงื่อนไขที่ติดข้องภายในเป็นอิสระ ผ่องใส โดยไม่มีวิชาที่จะมาแสดงอิทธิพลหนุนนำชักใยอีกต่อไปแล้ว ก็ย่อมมีความหมายว่า ปัญญาได้หลุดพ้นจากกิเลสที่บดบัง เคลือบคลุม บิดเบือนหรือย้อมสี บริสุทธิ์เป็นอิสระ จึงทำให้สามารถคิดพิจารณาสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง มองสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ และตามเหตุปัจจัยเมื่อไม่มีวิชาตัณหาคอยชักพาให้เขว ปัญญา ก็เป็นเจ้าการในการชี้นำพฤติกรรม ทำให้วางใจปฏิบัติตนแสดงออกสัมพันธ์กับโลกและชีวิต ด้วยความรู้ทำทันความเป็นจริง นอกจากปัญญานั้นจะเป็นรากฐานแห่งความบริสุทธิ์เป็นอิสระของจิตในสวนชีวิตด้านในแล้ว ในสวนชีวิตด้านนอกก็ช่วยให้ใช้ความรู้ความสามารถของตนไปในทางที่เป็นไปเพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างประโยชน์สุขได้อย่างแท้จริง สติปัญญาความสามารถของเขาถูกใช้ให้เป็นประโยชน์ได้เต็มที่ของมัน ไม่มีอะไรหน่วงเหนี่ยวบิตเบน เป็นไปเพื่อความดีงามอย่างเดียว จึงเรียกว่าเป็นการดำเนินชีวิตด้วยปัญญาหรือชีวิตที่ดำเนินไปด้วยปัญญาดีกว่านั้น ในเมื่อจิตใจเป็นอิสระ ปลอดโปร่ง เป็นสุขอยู่เป็นปกติเอง ไม่หวังไม่กังวลเกี่ยวกับตัวตน ไม่ต้องคอยแสวงหาสิ่งเสพ ไม่ต้องคอยปกป้องเสริมความมั่นคงยิ่งใหญ่ของตัวตนที่แบกถือเอาไว้แล้ว จิตใจก็เปิดกว้างแผ่ความรู้สึกอิสระออกไป พร้อมทั้งจะรับรู้สุขทุกข์ของเพื่อนสัตว์โลก และคิดเกื้อกูลช่วยเหลือ โดยนัยนี้ปัญญาจึงได้กรุณามาเป็นแรงชักนำพฤติกรรมต่อไป ทำให้ดำเนินชีวิตประโยชน์สุขของผู้อื่นได้เต็มที่ ในเมื่อไม่ยึดติดถือมั่นอะไรๆ ในแง่ของกิเลสที่วงหาผูกพันจะเอาจะได้เพื่อตัวตนแล้ว ก็สามารถทำการต่างๆ ที่ดีงาม บำเพ็ญกิจเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่นได้อย่างมุ่งมั่นแน่วแน่จริงจัง สำหรับชีวิตด้านใน มีจิตใจอิสระ เป็นสุข ผ่องใส เบิกบาน เป็นความบริบูรณ์แห่งประโยชน์ตน เรียกว่า อตตहितสมบัติ ส่วนชีวิตด้านนอก ก็ดำเนินไปเพื่อเกื้อกูลแก่ผู้อื่น เรียกว่า พรहितปฏิบัติ เข้าคู่กันเป็นอันครบลักษณะของผู้ที่ได้ประจักษ์แจ้งความหมายสูงสุดของนิโรธ

4. มรรค คือ ทางดับทุกข์ หรือวิธีปฏิบัติเพื่อกำจัดสาเหตุแห่งปัญหา: เมื่อรู้ทั้งปัญหา ทั้งสาเหตุแห่งปัญหา ทั้งจุดหมายที่เป็นภาวะหมดสิ้นปัญหา ทุกอย่างครบถ้วนแล้ว ก็พร้อมและเป็นอันถึงเวลาที่จะลงมือปฏิบัติ โดยเฉพาะแง่ที่สัมพันธ์ใกล้ชิดโดยตรง ก็คือ เมื่อรู้จุดหมายที่จะต้องไปให้ถึงว่าเป็นไปได้ และคืออะไรแล้ว การปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายนั้น จึงจะพลอยเป็นไปได้

ด้วยถ้าไม่รู้ว่าจะจุดหมายคืออะไร จะไปไหน ก็ไม่รู้ว่าจะปฏิบัติหรือเดินทางได้อย่างไร ดังนั้นว่าโดยความสัมพันธ์ระหว่างข้อธรรมด้วยกัน มรรคย่อมสมควรเข้าลำดับเป็นข้อสุดท้าย

อย่างหนึ่งว่าโดยวิธีสอนตามธรรมดานั้น การปฏิบัติเป็นกิจที่จะต้องอาศัยเรี่ยวแรงกำลัง ถ้าผู้ปฏิบัติไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของสิ่งที่เป็นจุดหมาย ก็ย่อมไม่มีกำลังใจจะปฏิบัติ ยิ่งถ้ารู้สึกว่าการปฏิบัตินั้นยาก ก็อาจเกิดความระย่อท้อถอย หรือถึงกับไม่ยอมปฏิบัติ แม้หากปฏิบัติ ก็อาจทำอย่างถูกบังคับ จำใจ ผันใจสักว่าทำ ไม่อาจดำเนินไปด้วยดี ในทางตรงข้าม ถ้าเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของสิ่งที่เป็นจุดหมายแล้ว เขาย่อมยินดีปฏิบัติ ยิ่งจุดหมายนั้นดีงาม เขาอยากได้มากเท่าใด เขาก็จะยิ่งมีกำลังใจปฏิบัติด้วยความเข้มแข็งมากเท่านั้น เมื่อเขามีฉันทะจริงใจแล้ว แม้ว่าการปฏิบัติจะยากลำบากเท่าใดก็ตาม เขาก็จะพยายามสู้ทำให้สำเร็จการที่พระพุทธเจ้าตรัสนิโรธไว้ก่อนหน้ามรรค ก็เพราะเหตุผลข้อนี้ด้วย คือ ให้ผู้ฟังมีความหวัง และเห็นคุณค่าของนิโรธที่เป็นจุดหมายนั้นก่อน จนเกิดความสนใจกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิธีปฏิบัติ และพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติต่อไป เมื่อพระองค์ตรัสแสดงนิโรธ ให้เห็นว่าเป็นภาวะควรบรรลุถึงอย่างแท้จริงแล้ว ผู้ฟังก็ตั้งใจที่จะรับฟังมรรค ด้วยใจมุ่งมั่นที่จะเอาไปใช้เป็นข้อปฏิบัติ และทั้งมีกำลังใจเข้มแข็ง พร้อมที่จะลงมือปฏิบัติตามมรรคและยินดีที่จะเผชิญกับความยากลำบากในการปฏิบัติตามมรรคนั้นต่อไป เมื่อมองหาเหตุแห่งทุกข์ มนุษย์ย่อมมองออกไปหาที่ซัดทอดภายนอก หรือมองให้ไกลจากความรับผิดชอบของตนเท่าที่จะเป็นไปได้ ฉันทะ เมื่อจะแก้ไขทุกข์ มนุษย์ก็ชอบมองออกไปข้างนอก หาที่ปกป้องคุ้มครองให้ตนพ้นภาระ หรือให้มาช่วยทำการแก้ไขทุกข์แทนให้ฉันทะนั้น ว่าโดยลักษณะการกระทำทั้งสองนั้นก็คล้ายคลึงกัน คือ เป็นการหลบหน้าความจริง ไม่กล้ามองทุกข์และเลี่ยงหนีการเผชิญความรับผิดชอบ เหมือนคนหนีภัยด้วยความขลาดกลัว หาที่พอบิดตาซุกหน้าไม่ให้เห็นภัยนั้นนึกเอาเหมือนว่าได้พ้นภัย ทั้งที่ร่างทั้งตัวถูกปล่อยทิ้งไว้ในภยันตราย ท่าที่เช่นนี้ทำให้เกิดนิสัยหวังพึ่งปัจจัยภายนอก เช่น การอ่อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การบนบานเช่นสรวงสังเวศ การรอคอยการดลบันดาลของเทพเจ้า หรือนอนคอยโชคชะตา พระพุทธศาสนาสอนว่า สิ่งหวังพึ่งเช่นนั้น หรือการปล่อยตัวตามโชคชะตาเช่นนั้น ไม่เป็นทางแห่งความมั่นคงปลอดภัย ไม่นำไปสู่ความพ้นทุกข์แท้จริง วิธีแก้ไขทุกข์ที่ถูกต้อง คือ มีความมั่นใจในคุณพระรัตนตรัย ทำใจให้สงบและเข้มแข็ง แล้วใช้ปัญญา มองดูปัญหาอย่างมีใจเป็นกลาง ให้เห็นตามสภาวะของมัน และพิจารณาแก้ไขปัญหานั้นที่เป็นเหตุเป็นปัจจัย พุทธอีกอย่างหนึ่งว่า เมื่อมีศรัทธาในพระรัตนตรัย ก็คิดที่จะดำเนินวิธีแก้ไขปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 ประการ คือ กำหนดทุกข์ สืบสาวหาสาเหตุแห่งทุกข์ เล็งรู้ภาวะดับทุกข์ที่จะพึงบรรลุ แล้วปฏิบัติตามวิธีแก้ไขที่ตรงเหตุซึ่งพอดีที่จะให้บรรลุจุดหมาย เรียกว่ามรรคมืองค์ การปฏิบัติเช่นนี้จึงจะเป็นทางพ้นทุกข์ที่แท้จริง

ผลที่ได้จากการศึกษา

การศึกษาเรื่องอริยสัจ 4 ในครั้งนี้ ผู้เขียนได้สรุปผลการศึกษาดังตารางดังนี้

ด้านหลักการ	ด้านวิธีการ	สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจ/ส่งเสริม	องค์ความรู้ใหม่
อริยสัจ 4 เป็นแนวทางให้ผู้ศึกษาและปฏิบัติตามอย่างถูกต้องนั้นมีความเข้าใจคลายข้อสงสัยแห่งปัญหาไปตามลำดับ เป็นหลักการที่ยืนหยัดการแก้ปัญหาตั้งแต่ระดับโลกียธรรมจนถึงโลกุตระธรรม	อริยสัจ 4 มีขั้นตอนเป็นที่ยอมรับของทางวิทยาศาสตร์และศาสตร์ทั่วไปและพร้อมพิสูจน์อยู่เสมอไม่ปิดบังเป็นอภิกาลิโก	1. การเผยหลักธรรมหมวดอริยสัจ4 ยังไม่เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่คณะสงฆ์/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีเผยแพร่ศาสตร์/ยุทธวิธี ในการเผยแผ่หลักธรรมหมวดอริยสัจ 4 ให้ลงลึกถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน/องค์กร, หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน/ภาคประชาสังคม	อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่ 1. พร้อมรับกับปัญหาทั้งจากภายในและภายนอก 2. ทำให้เข้าใจปัญหาทั้งในเบื้องต้นท่ามกลาง และที่สุดของปัญหา 3. ทำให้มีแนวทางแก้ปัญหาอย่างหลากหลายตามสาเหตุที่แท้จริงทั้งจากภายในและภายนอก 4. ทำให้ได้รับความสุขไปเป็นลำดับขั้นจนถึงบรมสุข (นิพพาน)

ตารางสรุปจากการศึกษาอริยสัจ 4 พัฒนา โดยชนาธิป ศรีโท

บทสรุป

ถึงแม้จะมีการฟังอธิบาย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถี่ถ้วนแม่นยำแล้ว หากผู้ศึกษายังลังเลสงสัย ขาดความมั่นใจไม่ลงมือปฏิบัติพิสูจน์ด้วยตนเองให้เห็นตามความเป็นจริงก็มีอาจพันทุกข์ได้สมดังพุทธพจน์ที่ว่า

“มนุษย์มากมาย ถูกภัยคุกคามแล้ว พวกค้นหาสิ่งต่างๆ มากมายเป็นที่พึ่ง ยึดเอาภูเขาบ้าง ป่าบ้าง สวนและต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์บ้างเป็นสรณะ แต่สิ่งเหล่านั้นไม่เป็นที่พึ่ง

อันเกษม นั้นไม่ใช่สรณะอันอุดม คนยึดเอาสรณะอย่างนั้น จะพ้นไปจากสรรพทุกข์หาได้
ไม่”

“ส่วนผู้ใด ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสรณะ มองเห็นด้วย
ปัญญาโดยถ่องแท้ ซึ่งอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ เหตุให้ทุกข์เกิดขึ้น ความกำวล่วงทุกข์ และอริ
ยมรรคามีองค์ 8 อันให้ถึงความสงบระงับทุกข์ นี้แหละ คือสรณะอันเกษม นี่คือสรณะอัน
อุดม คนถึงสรณะอย่างนี้แล้วย่อมปลอดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง”

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2542. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น
ศาสนาประจำชาติ. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2563 จาก
<https://sites.google.com/site/nan5481136086/hnwy-thi-2/1-2>
- พระพุทธศาสนา. 2558. หลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2563 จาก
<https://sites.google.com/site/hjhjuhghkh/hlak-kar-sakhay-khxng-phraphuthth-sasna>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). 2562. พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. สืบค้นเมื่อ 17
สิงหาคม 2563 จาก https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/buddhadhamma_extended_edition.pdf

คำแนะนำสำหรับผู้ประสงค์ส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารพระพุทธศาสนา เขตลุ่มแม่น้ำโขง

1. เป้าหมายและขอบเขต

วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง หรือ Buddhism in Mekong Region เป็นวารสารวิชาการเพื่อส่งเสริมการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทรรศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ ด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรม

วารสารมีกำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

2. คำแนะนำ

1. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งตีพิมพ์อื่นใดมาก่อนและต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง
2. ต้นฉบับที่ส่งตีพิมพ์ต้องเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น
3. ต้นฉบับต้องผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
4. ในกรณีที่บทความแปล ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยการขออนุญาตให้เป็นที่ไปตามหลักจริยธรรมสากล
5. ข้อความ เนื้อหา รูปภาพ และตาราง ที่ตีพิมพ์ในวารสาร เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความแต่เพียงผู้เดียว มิใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร กองจัดการ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
6. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาบทความ

บทความจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องโดยมีกระบวนการดังนี้

1. กองบรรณาธิการจะแจ้งรายละเอียดให้ผู้ส่งบทความทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้วสมบูรณ์

2. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบหัวข้อและเนื้อหาของบทความ ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสาร รวมถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ
3. กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้เพื่อตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไปโดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาเกี่ยวข้องตรวจสอบคุณภาพของบทความ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาบทความแล้ว หากมีจุดที่ควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะนำส่งบทความกลับไปให้ผู้เขียนแก้ไข และส่งกลับมาพิจารณาอีกครั้ง หากพิจารณาแล้วควรตีพิมพ์ในวารสาร กองบรรณาธิการจะออกหนังสือรับรองการพิมพ์ต่อไป

4. ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

1. ใช้กระดาษขนาด A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษ 1 นิ้ว ทั้งสี่ด้าน พิมพ์หน้าเดียว ใส่เลขหน้าที่มุมบนขวา จำนวนหน้าของเนื้อหาบรรณานุกรมและรูปภาพไม่ต่ำกว่า 10 หน้า แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้า

2. ข้อความในบทคัดย่อและบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้อักษร TH Sarabun PSK ระยะห่าง 1 บรรทัดตลอดบทความ ส่วนตัวเลขให้ใช้เลขอารบิก

3. ส่วนต้นของบทความ ประกอบด้วย 1) ชื่อเรื่องใช้ตัวเข้ม 2) ชื่อผู้เขียน 3) หน่วยงานที่สังกัด (ถ้ามี) และ e-mail address ใช้ตัวอักษรปกติ โดยระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไว้ที่ส่วนต้นของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4. ส่วนของบทคัดย่อให้ดำเนินการดังนี้

4.1 บทคัดย่อภาษาไทย ประกอบด้วยคำว่า "บทคัดย่อ" จัดชิดขอบซ้ายตัวหนา และเนื้อหาของบทคัดย่อความยาวไม่เกิน 250 คำ และคำสำคัญภาษาไทย 3-5 คำ

4.2 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยคำว่า "Abstract" จัดชิดขอบซ้ายตัวหนา และเนื้อหาของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 250 คำ และคำสำคัญภาษาอังกฤษ 3-5 คำ โดยบทคัดย่อภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

5. ส่วนของเนื้อหา

5.1 สำหรับบทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อหลักต่อไปนี้

1) บทนำ หรือ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
(Background and Significance of the Study)

2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

3) กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

4) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประกอบด้วย ประชากร ตัวอย่างหรือผู้เข้าร่วมวิจัยหรือผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและระยะเวลาที่เก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5) ผลการวิจัย (Results)

6) อภิปราย (Discussion)

7) ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

8) เอกสารอ้างอิง (References)

5.2 สำหรับบทความวิชาการ ประกอบด้วยหัวข้อหลักต่อไปนี้

1) บทนำ (Introduction)

2) เนื้อเรื่อง (Body) โดยอาจแบ่งเป็นประเด็นหรือหัวข้อย่อยตามความเหมาะสม

3) บทสรุป (Conclusion)

4) กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgment) (ถ้ามี)

5) เอกสารอ้างอิง (References)

6. การอ้างอิงในเนื้อหาและรายการอ้างอิงทำยบทความเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด โดยใช้การอ้างอิงรูปแบบ APA (American Psychological Association)

7. กรณิตาราง กำหนดหมายเลขตารางและชื่อตารางไว้บนตารางชิดขอบซ้าย และให้มีเฉพาะเส้นแนวนอนเท่านั้น โดยความกว้างของตารางไม่เกิน 15 เซนติเมตร

8. กรณิภาพหรือแผนภาพ กำหนดหมายเลขและชื่อของภาพหรือแผนภาพไว้ใต้ภาพหรือแผนภาพ โดยความกว้างของภาพหรือ แผนภาพต้องไม่เกิน 15 เซนติเมตร และจัดภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH Sarabun PSK 18 Point ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH Sarabun 18 Point ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด ตัวหนา)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1¹, ชื่อผู้เขียนคนที่ 2², และชื่อผู้เขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)

(TH Sarabun PSK 14 Point ตัวหนา)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1¹, ชื่อผู้เขียนคนที่ 2², และชื่อผู้เขียนคนที่ 3³ (ภาษาอังกฤษ)

(TH Sarabun PSK 14 Point ตัวหนา)

¹สังกัดหน่วยงาน (ภาษาไทย)

²สังกัดหน่วยงาน

³สังกัดหน่วยงาน

¹สังกัดหน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ)

²สังกัดหน่วยงาน

³สังกัดหน่วยงาน

(TH Sarabun PSK 12 Point ตัวธรรมดา)

*Corresponding Author, Email.....(TH Sarabun PSK 12 Point ตัวธรรมดา)

บทคัดย่อ (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวหนาขีดซ้าย)

เนื้อหาบทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 250 คำ (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดา จัดกระจายขีดขอบซ้าย ขวา).....

คำสำคัญ : จำนวน 3-5 คำ (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาขีดซ้าย เคาะระหว่างคำ 1 ช่องว่าง)

Abstract (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวหนาขีดซ้าย)

เนื้อหา (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาจัดกระจายขีดขอบซ้าย ขวา).....

Keywords: จำนวน 3-5 คำ (TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาขีดซ้าย เคาะระหว่างคำ 1 ช่องว่าง)

บทนำ

เนื้อหา

.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.
- 2.
- 3.

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื้อหา

.....

.....

ผลการวิจัย

เนื้อหา

.....

อภิปรายผลการวิจัย

เนื้อหา

.....

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหา

.....

(หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 Point ตัวหนาขีดซ้าย)

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาตั้งค่าจัดกระจายขีดขอบซ้าย ขวา ย่อหน้า 1 ซม.

Tap 0.5)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน: โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- วรรณิ โสมปฤษฎ. (2539). การพัฒนาทักษะการเขียนระดับประถมศึกษา 2 ในเอกสารการสอนชุด
วิชาการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย หน่วยที่ 9 หน้า 531-594. นนทบุรี สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

- Chen and Grave. (1995). *Theory of Personallity*. (2nd en.) New York: John Willey &
Son.
- Guthrie. (2007). *Reading motivation and reading comprehension growth in the
laterelementary years*. *Contemporary Educational Psychology* 32: 282-313.

(หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 Point ตัวหนาขีดซ้าย)
(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 Point ตัวธรรมดาขีดซ้าย)